

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä sekä laiksi rautatielain muuttamisesta ja laiksi Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä. Lain säätäminen on osa rautatieliikennettä koskevan lainsäädännön uudistamista. Laissa säädettäisiin rautatieliikenteen liikenneturvallisuuteen välittömästi vaikuttavia liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden kelpoisuusvaatimuksista. Kelpoisuusvaatimuksilla tarkoitettaisiin liikenneturvallisuustehtäviä hoitavilta henkilöiltä edellytettyä tehtävien asianmukaisen hoitamisen vaatimaa terveyttä, koulutusta ja muuta kelpoisuutta. Suurin osa näistä arviolta 5 000 henkilöstä työskentelee VR-konsernin palveluksessa. Laissa säädettäisiin myös liikenneturvallisuustehtäviä varten järjestettävästä koulutuksesta sekä liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden terveydentilan arvioinnista ja arviointimenettelystä. Valtion rataverkkoon liitetyllä yksityisraiteella lakia sovellettaisiin siten, kuin siitä laissa erikseen säädettäisiin.

Lailla valtuutettaisiin rautatieviranomaisena toimiva Ratahallintokeskus antamaan tarkemmat määräykset liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden terveydentilavaatimuksista ja niiden arvioinnista sekä terveydentilan lääketieteellisistä arviointiperusteista ja -menetelmistä.

Rautatieyritys, rautatieyritysten kansainvälinen yhteenliittymä ja radanpitoa harjoittava

yritys antaisivat liikenneturvallisuustehtävän kelpoisuusvaatimukset täyttävälle henkilölle kelpoisuustodistuksen tehtävään. Ne pitäisivät palveluksessaan olevista henkilöistä kelpoisuusrekisteriä, johon talletettaisiin laissa tarkoitettuja liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden kelpoisuutta koskevat tiedot. Kelpoisuustodistusta ja kelpoisuusrekisteriä koskevia lain säännöksiä sovellettaisiin vuoden 2007 alusta lukien, jolloin rautateiden tavaraliikenne avataan yhteisöläinsäädännön mukaisesti kilpailulle.

Rautatielakiin tehtäisiin eräitä vähäisiä, lähinnä hallintolain ja uuden kielilain voimaantulosta aiheutuvia muutoksia. Lisäksi lakiin lisättäisiin uusi säännös, joka sisältäisi muita rautatiejärjestelmän turvallisuuteen vaikuttavia tehtäviä hoitavia henkilöitä koskevat terveydentila- ja ikävaatimukset sekä muut vaatimukset. Lakiin lisättäisiin säännös, jonka nojalla Ratahallintokeskus voisi erityisestä syystä myöntää erivapauden kelpoisuusvaatimuksista.

Myös Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi eräitä vähäisiä, lähinnä hallintolain ja uuden kielilain voimaantulosta aiheutuvia muutoksia.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYSLUETTELO.....	2
YLEISPERUSTELUT	4
1. Johdanto.....	4
2. Nykytila	4
2.1. Suomen lainsäädäntö	4
2.2. Muiden pohjoismaiden lainsäädäntö.....	4
2.2.1. Ruotsi.....	4
2.2.2. Norja.....	4
2.2.3. Tanska	5
2.3. Euroopan yhteisön lainsäädäntö.....	5
2.4. Nykytilan arviointi	5
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	6
3.1. Kelpoisuusvaatimukset	6
3.2. Terveystilan arviointi	6
3.3. Valvonta	7
4. Esityksen vaikutukset.....	7
4.1. Taloudelliset vaikutukset.....	7
4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset.....	7
5. Asian valmistelu.....	7
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	8
1. Lakiehdotusten perustelut	8
1.1. Laki rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä.....	8
1 luku Yleiset säännökset	8
2 luku Liikenneturvallisuustehtäviä koskevat kelpoisuusvaatimukset.....	9
3 luku Kelpoisuus ja kelpoisuusrekisteri	16
4 luku Erinäiset säännökset	20
1.2. Rautatielaki.....	22
1.3. Laki Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta	23
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	24
3. Voimaantulo.....	25
4. Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	25
LAKIEHDOTUKSET.....	26
rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä	26
rautatielain muuttamisesta.....	32
Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta annetun lain muuttamisesta.....	33
LIITE.....	35

RINNAKKAISTEKSTIT	35
rautatielain muuttamisesta.....	35
Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta annetun lain	
muuttamisesta.....	38

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuus-tehtävistä annettavan lain säätäminen on osa rautatieliikennettä koskevan lainsäädännön uudistamista. Laissa säädettäisiin rautatieliikenteessä liikenneturvallisuustehtäviä hoitavilta henkilöiltä edellytettävästä kelpoisuudesta. Erillisen kelpoisuutta koskevan lain säätäminen todettiin rautatielain (198/2003) säätämisen yhteydessä tarpeelliseksi. Muun lainsäädännön puuttuessa liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden kelpoisuudesta on määrätty Ratahallintokeskuksen antamilla päätöksillä. Lailla on tarkoitus pyytää pääosin nykyisin jo käytössä olevat Ratahallintokeskuksen rautatieviranomaisena luomat järjestelmät.

Lakia valmisteltaessa on otettu huomioon myös perustuslain asettamat vaatimukset muun muassa nostamalla kelpoisuusvaatimusten normitasoa.

2. Nykytila

2.1. Suomen lainsäädäntö

Rautatielain 26 §:ään on sisällytetty perusvaatimukset rautatieliikenteen liikenneturvallisuustehtävissä toimivien henkilöiden kelpoisuudesta. Näissä tehtävissä toimivilla henkilöillä tulee pykälän vaatimusten mukaan olla tehtävien asianmukaisen hoitamisen vaatima terveys, koulutus ja muu kelpoisuus.

Ratahallintokeskus on antanut rautatielailta kumotun valtion rataverkosta, radanpidosta ja rataverkon käytöstä annetun lain (21/1995, jäljempänä rataverkkolaki) 6 §:n nojalla tarkemmat määräykset välittömästi liikenneturvallisuuteen vaikuttavista tehtävistä hoitavien henkilöiden tehtäväkohtaisista terveydentilavaatimuksista sekä koulutus- ja muista kelpoisuusvaatimuksista. Näitä määräyksiä sovelletaan rautatielain siirtymäsäännösten nojalla edelleen sellaisenaan, kunnes niiden soveltamisesta muuta säädetään tai määrätään.

2.2. Muiden pohjoismaiden lainsäädäntö

2.2.1. Ruotsi

Ruotsissa on säädetty laki rautateiden turvallisuudesta (*Järnvägssäkerhetslagen SFS 1990:1157*) ja annettu lain nojalla rautateiden, metroliikenteen ja raitiovaunuliikenteen turvallisuutta koskeva asetus (*Förordning om säkerhet vid järnväg, tunnelbana och spårväg SFS 1990:1165*).

Lain mukaan sellaisia työtehtäviä, joilla on merkitystä turvallisuudelle, saa suorittaa ainoastaan henkilö, jota pidetään tehtäviin soveltuvana ammattitaitonsa, terveydentilansa ja muitten henkilökohtaisten ominaisuuksiensa kannalta. Järnvägstyrelsen-niminen rautatieviranomaisena voi asetuksen nojalla antaa kelpoisuusvaatimuksista tarkemmat määräykset sekä myöntää niistä annettavat poikkeukset.

Järnvägstyrelsen on antanut määräykset liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden terveydentilavaatimuksista ja koulutuksesta.

2.2.2. Norja

Norjassa on säädetty rautatielaki (*Lov om anlegg og drift av jernbane, herunder sporvei, tunnelbane og forstadsbane m.m. (Jernbaneloven) LOV-1993-06-11-100*), jolla on valtuutettu liikenneministeriö antamaan määräyksiä muun muassa rautatieliikennettä harjoittavan henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista. Liikenneministeriö on lain nojalla antanut määräyksen, joka koskee rautatieliikenteen harjoittamisessa tarvittavaa lupaa ja radalle pääsyä. Tarkemmat kelpoisuutta koskevat vaatimukset on annettu erikseen omina määräyksinään.

Statens jernbanetilsyn -niminen rautatieviranomaisena on antanut tarkemmat määräykset liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden terveydentilavaatimuksista ja koulutuksesta. Statens jernbanetilsyn voi myöntää määräyksistä annettavat poikkeukset.

set. Virasto on antanut myös päätöksen rautatietoiminnalle asetettavista vaatimuksista.

2.2.3. Tanska

Tanskassa on myös säädetty laki rautateiden turvallisuudesta (*Lov om jernbanesikkerhed (Jernbanesikkerhedsloven) LOV nr 336 af 01/05/1996*). Jernbanestyrelsen-niminen rautatieviranomainen on lain nojalla antanut rautatieliikenteen turvallisuutta koskevat määräykset.

Laissa veloitetaan Jernbanestyrelsen valvomaan, että henkilöillä, jotka hoitavat liikenneturvallisuustehtäviä, on tarvittava terveydentila ja ammatillinen kelpoisuus. Laki sisältää myös liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden terveydentilaa koskevat perusvaatimukset.

Tanskassa on myös säädetty rautatietoimintaa koskeva yleislaki (*Lov om jernbanevirksomhed m.v. LOV nr 289 af 18/05/1998*), jonka nojalla liikenneministeriö on antanut tarkemmat määräykset muun muassa liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden koulutuksesta. Lisäksi Jernbanestyrelsen on antanut liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden terveydentilavaatimuksia koskevat tarkemmat määräykset (*BEK nr 510 af 20/06/2002 om helbredskrav på jernbanerområdet*). Jernbanestyrelsen voi myöntää terveydentilavaatimuksista annettavat poikkeukset.

2.3. Euroopan yhteisön lainsäädäntö

Euroopan yhteisöjen komissio valmistelee liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden kelpoisuudesta valtion rataverkolla annettavia yhteentoimivuuden teknisiä eritelmiä. Yhteentoimivuuden tekniset eritelmit perustuvat Euroopan laajuisen suurten nopeuksien rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta annettuun neuvoston direktiiviin 96/48/EY, (jäljempänä suurten nopeuksien rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusdirektiivi), ja Euroopan laajuisen tavanomaisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2001/16/EY, (jäljempänä tavanomaisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusdirektiivi), ja direktiivien III liitteisiin.

Yhteentoimivuusdirektiivit on Suomessa pantu täytäntöön pääosin Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta annetulla lailla (561/2002), jäljempänä rautatiejärjestelmän yhteentoimivuuslaki, ja lain nojalla annetulla valtioneuvoston asetuksella (765/2002). Rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuushenkilöstön kelpoisuusvaatimukset eivät kuitenkaan kuulu rautatiejärjestelmän yhteentoimivuuslain ja -asetuksen soveltamisalaan. Niistä säädetäisiin rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä annettavassa laissa. Suurten nopeuksien rautatiejärjestelmää varten yhteentoimivuuden tekniset eritelmit on jo osittain annettu Euroopan yhteisöjen komission päätöksillä 2002/730-735/EY ja pantu rautatiejärjestelmän yhteentoimivuuslain vaatimusten mukaisesti kansallisesti täytäntöön lain 3 §:n 2 momentin nojalla annetulla Ratahallintokeskuksen päätöksellä. Vastaavat tavanomaisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuuden tekniset eritelmit valmistellaan lähivuosina. Ne pantaisiin yksityiskohtaisuutensa vuoksi liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden kelpoisuutta koskevin osin kansallisesti täytäntöön valtioneuvoston asetuksella.

Euroopan yhteisöjen komissio on 3 päivänä maaliskuuta 2004 antanut ehdotuksen EU:n kolmanneksi rautatiepaketiksi. Pakettiin sisältyy ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yhteisön rautatieverkossa veturien ja junien kuljettamisesta vastaavan junahenkilökunnan lupajärjestelmästä [KOM(2004) 142, lopullinen]. Direktiivillä yhtenäistettäisiin jäsenvaltioiden veturinkuljettajien kelpoisuusvaatimukset ja otettaisiin käyttöön yhtenäinen lupamalli.

2.4. Nykytilan arviointi

Liikenneturvallisuustehtävällä tarkoitetaan tehtävää, jolla on välitön vaikutus rautatieliikenteen liikenneturvallisuuteen. Liikenneturvallisuustehtävien yleiset kelpoisuusvaatimukset, koulutus- ja terveydentilavaatimukset vastaavat eri pohjoismaissa pääosin toisinaan.

Liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden kelpoisuusvaatimuksista muissa pohjoismaissa annetut määräykset vastaavat sisällöltään pitkälti Ratahallintokeskuksen

kelpoisuusvaatimuksista antamia määräyksiä. Kelpoisuutta koskevan lainsäädännön puuttuessa rautatieliikenteen kelpoisuusvaatimukset on tähän mennessä annettu Ratahallintokeskuksen viranomaispäätöksillä tai määräyksillä.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä annettavassa laissa säädettäisiin kelpoisuusvaatimuksista, joita edellytettäisiin niiltä henkilöiltä, jotka hoitavat liikenneturvallisuuteen välittömästi vaikuttavia liikenneturvallisuustehtäviä valtion rataverkolla. Laissa säädettäisiin myös näitä tehtäviä varten annettavasta koulutuksesta sekä näitä tehtäviä hoitavien henkilöiden terveydentilan arvioinnista ja arviointimenettelystä. Lisäksi laissa säädettäisiin kelpoisuusvaatimukseen liittyvistä vastuista, kelpoisuusvaatimuksista myönnettävistä erivapauksista, viranomaisvalvonnasta sekä muutoksenhausta viranomaispäätöksiin. Valtion rataverkkoon liitettyllä yksityisraiteella liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden kelpoisuuteen lakisovellettaisiin siten, kuin siitä laissa erikseen säädetään.

Rautatieviranomaisena toimiva Ratahallintokeskus valtuutettaisiin antamaan liikenneturvallisuustehtäviä koskevat tarkemmat määräykset terveydentilavaatimuksista ja niiden arvioinnista sekä terveydentilan lääketieteellisistä arviointiperusteista ja -menetelmistä.

Rautatieyritys, rautatieyritysten kansainvälinen yhteenliittymä ja radanpitoa harjoittava yritys antaisivat myös liikenneturvallisuustehtävän kelpoisuusvaatimukset täyttävälle henkilölle kelpoisuustodistuksen tehtävään. Ne rekisteröisivät annetut kelpoisuustodistukset kukin osaltaan ylläpitämäänsä kelpoisuusrekisteriin. Tarkemmat säännökset noudatettavasta menettelystä annettaisiin lain nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

3.1. Kelpoisuusvaatimukset

Kelpoisuusvaatimuksilla tarkoitettaisiin liikenneturvallisuustehtäviä hoitaville henki-

löille asetettavia yleisiä kelpoisuusvaatimuksia, liikenneturvallisuustehtävän vaatimia tehtäväkohtaisia pätevyysvaatimuksia ja terveydentilavaatimuksia.

Yleisinä kelpoisuusvaatimuksina säädettäisiin henkilön yleisestä soveltuvuudesta liikenneturvallisuustehtävään sekä kielitaito- ja ikävaatimuksista. Tehtäväkohtaisina pätevyysvaatimuksina säädettäisiin liikenneturvallisuustehtävän edellyttämästä koulutuksesta sekä tehtäväkohtaisen pätevyyden voimassaolosta. Terveysvaatimuksina säädettäisiin liikenneturvallisuustehtävän edellyttämistä yleisistä ja erityisistä terveydentilavaatimuksista.

Ainoastaan Ratahallintokeskuksen hyväksymä oppilaitos saisi antaa koulutusta liikenneturvallisuustehtäviin. Ratahallintokeskus hyväksyisi myös liikenneturvallisuustehtävien koulutusohjelmat. Koulutusohjelmat annettaisiin liikenneturvallisuustehtävien edellyttämiä tehtäväkokonaisuuksia varten. Koulutusohjelman mukainen hyväksytty opintosuoritus antaisi henkilölle tehtäväkohtaisen pätevyyden koulutusohjelmassa määriteltyyn tehtävään. Henkilön tulisi pitää yllä tehtäväkohtaista pätevyyttään muun muassa osallistumalla määrävuosina annettavaan kertauskoulutukseen. Kertauskoulutusta saisi antaa edellä mainittu oppilaitos tai sellainen liikenneturvallisuusasioihin perehtynyt henkilö, jonka Ratahallintokeskus on tähän tehtävään hyväksynyt.

Laissa tarkoitettu yritys, yhteenliittymä tai muu yhteisö vastaisi toiminnassaan siitä, että liikenneturvallisuustehtävien suorittamisessa noudatetaan lain mukaisia tehtäväkohtaisia kelpoisuusvaatimuksia.

Ratahallintokeskus voisi erityisestä syystä myöntää kelpoisuusvaatimuksista erivapauden edellyttäen, että erivapaudella ei vaarannettaisi rautatieliikenteen turvallisuutta.

3.2. Terveysvaatimusten arviointi

Liikenneturvallisuustehtävää hoitavan henkilön terveydentila arvioitaisiin terveystarkastuksilla. Terveystarkastus tehtäisiin ennen kuin henkilö aloittaa liikenneturvallisuustehtävässä, määrävuosina määräaikaaisesti tehtävinä terveystarkastuksina ja lisäksi aina tilanteessa, jossa henkilön terveydentila sitä vaa-

tii. Vain Ratahallintokeskuksen hyväksymä työterveyshuollon ammattihenkilö saisi tehdä terveystarkastuksen liikenneturvallisuustehtävää hoitavalle henkilölle. Liikenneturvallisuustehtävää hoitavan henkilön terveydellinen sopivuus toimia tehtävässään arvioitaisiin terveystarkastuksen tulosten perusteella annettavassa lääkärinlausunnossa. Liikenneturvallisuustehtävää hoitavan henkilön terveystarkastuksen tuloksia saisi arvioida ja sopivuuslausunnon antaa vain Ratahallintokeskuksen hyväksymä rautatiealan asiantuntijalääkäri.

3.3. Valvonta

Ratahallintokeskus valvoisi liikenneturvallisuustehtävien kelpoisuusvaatimusten noudattamista. Ratahallintokeskus valvoisi myös hyväksymiensä oppilaitosten ja kertauskoulutusta antavien henkilöiden sekä työterveyshuollon ammattihenkilöiden ja rautatiealan asiantuntijalääkäreiden toimintaa.

Liikenneturvallisuustehtävää hoitavalla henkilöllä sekä Ratahallintokeskuksen hyväksymillä tahoilla olisi velvollisuus antaa Ratahallintokeskukselle sen valvontatehtävän suorittamiseksi tarpeelliset tiedot. Laissa säädettäisiin myös edellä tarkoitetun toiminnanharjoittajan velvollisuudesta antaa Ratahallintokeskukselle viraston valvontatehtävän suorittamiseksi tarpeelliset tiedot.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksella säädettäisiin rautatieliikenteen liikenneturvallisuustehtävien edellyttämistä kelpoisuusvaatimuksista. Tarkoituksena olisi pysyttää vaatimukset sisällöltään pääasiallisesti nykyisiä vaatimuksia vastaavina. Ehdotuksella ei olisi erityisiä taloudellisia vaikutuksia. Ehdotuksella olisi jossain määrin vaikutusta Ratahallintokeskuksen toimintamenoihin. Ehdotuksen taloudellisten vaikutusten VR-konserniin ja muihin laissa tarkoitettuihin toimijoihin arvioidaan myös jäävän vähäisiksi. Näille toimijoille saattaa kuitenkin jatkossa aiheutua jonkin verran li-

säkustannuksia kelpoisuustodistusten antamisesta ja rekisterin perustamisesta ja ylläpitämisestä. Lisäkustannuksia voi myös aiheutua komissiossa valmisteltavina olevista liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden terveydentila- ja kelpoisuusvaatimuksia koskevista yhteentoimivuuden teknisistä eritelmistä niiden täytäntöönpanon yhteydessä.

4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Ehdotuksella ei olisi merkittäviä organisatorisia tai henkilöstövaikutuksia. Ratahallintokeskus voisi hoitaa lain mukaiset tehtävät pääosin nykyisellä henkilöstöllään. Ratahallintokeskuksen on tulevaisuudessa mahdollisesti perustettava rautatieliikenteen asiantuntijalääkärin virka riittävän liikennelääketieteellisen asiantuntemuksen saamiseksi. Virastossa ei nykyisin ole lainkaan lääketieteellistä asiantuntemusta. Virasto on käyttänyt hyväksymiään asiantuntijalääkäreitä asiantuntijoina muun muassa erivapauksia myöntäessään tai valvontaa suorittaessaan.

Vaikutukset tulevat uudelleen arvioitaviksi rautatieliikenteen turvallisuudesta vastaavan rautatieviraston perustamisen yhteydessä syksyllä 2006.

5. Asian valmistelu

Ehdotus on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriön ja Ratahallintokeskuksen virkатыönä. Ehdotuksesta on järjestetty helmikuussa 2003 ja maaliskuussa 2004 kuulemistilaisuus VR-konsernin edustajille ja rautatiealan henkilöstöjärjestöille, joille on myös varattu tilaisuus lausunnon antamiseen joulukuussa 2003. Maaliskuussa 2004 kuulemistilaisuuteen osallistuivat myös keskeiset viranomaiset. Ehdotuksesta on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, opetusministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, tietosuojavaltuutetulta, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitolta, VR-Yhtymä Oy:ltä, Suomen Satamaliitolta, Rautatiemuseoiden ja -harrastajien liitolta sekä rautatiealan henkilöstöjärjestöiltä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä

1 luku Yleiset säännökset

1 §. *Lain tarkoitus.* Pykälässä säädettäisiin lain tarkoituksena olisi edistää rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuutta ja yhtenäistä liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden kelpoisuusvaatimuksia. Kaikilla liikenneturvallisuustehtäviä hoitavilla tulisi olla laissa tarkoitettu kelpoisuus liikenneturvallisuustehtävään.

2 §. *Lain soveltamisala.* Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalasta. Lakia sovellettaisiin rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuuteen välittömästi vaikuttavia liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden kelpoisuusvaatimuksiin valtion rataverkolla. Liikenneturvallisuustehtävä määriteltäisiin lain 3 §:ssä. Kelpoisuusvaatimukset on määriteltävä rautatielain 26 §:ssä, jonka mukaan kelpoisuusvaatimuksilla tarkoitetaan liikenneturvallisuustehtäviä hoitavilta henkilöiltä edellytettyä tehtävien asianmukaisen hoitamisen vaatimaa terveyttä, koulutusta ja muuta kelpoisuutta.

Lakia sovellettaisiin myös näitä tehtäviä varten annettavaan koulutukseen sekä näitä tehtäviä hoitavien henkilöiden terveydentilan arviointiin. Valtion rataverkko on määriteltävä rautatielain 2 §:n 2 kohdassa.

Lakia sovellettaisiin lisäksi valtion rataverkkoon liitettyllä yksityisraiteella liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden kelpoisuuteen, jos yksityisraiteella suoritettavilla liikenneturvallisuustehtävillä on välitöntä vaikutusta liikennöintiin valtion rataverkolla.

Yksityisraiteella tarkoitettaisiin rautatielain 2 §:n 11 kohdassa tarkoitettua raidetta. Välittömästi valtion rataverkolla tapahtuvaan liikennöintiin vaikuttavalla tehtävällä tarkoitettaisiin valtion rataverkon ja yksityisraiteiden niin sanottujen luovutusratapihojen välistä liikkuvan kaluston kuljettamista tai muuta vastaavaa liikennöintiä valtion rataverkon ja yksityisraiteen välillä.

Lakia sovellettaisiin edellä kuvatuilla yksityisraiteen osilla myös ratapihatyöskentelyssä ja liikkuvan kaluston junamiehistöön sekä liikenteenohjaukseen, jos nämä tehtävät liittyvät välittömästi liikennöintiin valtion rataverkolla tai valtion rataverkolta yksityisraiteelle ulottuvaan varsinaiseen junaliikenteeseen. Lakia ei sovellettaisi yksinomaan yksityisraiteen haltijan tai muun yksityisraidetta käyttävän tahon omaan sisäiseen liikenteeseen tai sellaiseen liikennöintiin, joka on selkeästi osa tällaisen tahon rautatieliikenteeseen liittymätöntä toimintaa. Tällaisen liikenteen ja liikennöinnin turvallisuusvaatimukset määritetään ensisijaisesti työsuojelulainsäädännössä.

Laissa tarkoitettuja yksityisraiteita olisivat lähinnä teollisuusyritysten hallinnassa olevat tehdasraiteet sekä kuntien omistamat satamaradat. Sen sijaan metroradat tai kapearaiteiset museorautatiet eivät kuuluisi lain soveltamisalaan.

3 §. *Liikenneturvallisuustehtävä.* Lakiin ehdotetaan otettavaksi lain kannalta keskeinen liikenneturvallisuustehtävän määritelmä. Liikenneturvallisuustehtävällä tarkoitettaisiin rautatielain 26 §:ssä tarkoitettua rautatiejärjestelmässä suoritettavaa tehtävää, joka vaikuttaa välittömästi liikenneturvallisuuteen.

Tehtävällä on oltava välitön vaikutus rautatieliikenteen liikenneturvallisuuteen, jotta se täyttäisi liikenneturvallisuustehtävän edellytykset. Siten sellaisia rautatiejärjestelmässä suoritettavia tehtäviä, joilla on välillistä vaikutusta rautatieliikenteen turvallisuudelle, ei katsottaisi tämän lain mukaisiksi liikenneturvallisuustehtäviksi.

Pykälän mukaisia välittömiä liikenneturvallisuustehtäviä olisivat lain 7 §:n 2 momentin 1—4 kohdissa tarkoitettut liikenneturvallisuustehtävät.

4 §. *Toiminnanharjoittajan vastuu.* Pykälässä säädettäisiin liikenneturvallisuustehtävien kelpoisuusvaatimuksiin liittyvästä toiminnanharjoittajan vastuusta.

Toiminnanharjoittaja vastaisi toiminnassaan siitä, että sen palveluksessa tai toiminnassa mukana olevat henkilöt täyttävät tämän lain mukaiset kelpoisuusvaatimukset ja että sen toiminnassa muutoinkin noudatetaan tä-

män lain mukaisia vaatimuksia. Toiminnanharjoittajalla tarkoitettaisiin liikenneturvallisuustehtäviä hoitavan henkilön työnantajaa sekä muuta sellaista tahoa, jonka toiminnassa on mukana liikenneturvallisuustehtäviä hoitavia henkilöitä. Toiminnanharjoittajia olisivat rautatielain 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettu rautatieyrittäjä ja rautatieyrittäjien kansainvälinen yhteenliittymä, 10 kohdassa tarkoitettu museoliikennettä harjoittava yhteisö, 11 kohdassa tarkoitettu yksityisraiteella toimiva yritys ja yhteisö sekä 37 §:ssä tarkoitettu radanpitoa harjoittava yritys.

Toiminnanharjoittaja vastaisi erityisesti siitä, että sen palveluksessa tai toiminnassa mukana olevilla liikenneturvallisuustehtäviä hoitavilla henkilöillä on tehtävien edellyttämä kelpoisuus. Kelpoisuudella tarkoitettaisiin yleistä kelpoisuutta, tehtäväkohtaista pätevyyttä ja terveystilaa. Toiminnanharjoittaja vastaisi kelpoisuusvaatimusten täyttymisen lisäksi siitä, että liikenneturvallisuustehtäviä hoitavat henkilöt muutoinkin täyttävät asetetut vaatimukset. Toiminnanharjoittajan tulisi huolehtia tässä laissa tarkoitettujen koulutuksen ja terveystarkastusten järjestämisestä liikenneturvallisuustehtäviä hoitaville henkilöille. Liikenneturvallisuustehtävää hoitavan henkilön olisi omasta puolestaan huolehdittava siitä, että hän osallistuu toiminnanharjoittajan järjestämään koulutukseen ja käy säädettyissä terveystarkastuksissa. Toiminnanharjoittajan tulisi lisäksi huolehtia siitä, että liikenneturvallisuustehtäviä hoitavilla henkilöillä on tämän lain mukaisesti myönnetty kelpoisuustodistus ja mahdollinen erivapaus liikenneturvallisuustehtävään.

2 luku **Liikenneturvallisuustehtäviä koskevat kelpoisuusvaatimukset**

5 §. *Kelpoisuusvaatimusten perusteet.* Pykälässä säädettäisiin liikenneturvallisuustehtävien kelpoisuusvaatimusten perusteista.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin liikenneturvallisuustehtävää hoitavalta henkilöltä edellytettävistä yleisistä kelpoisuusvaatimuksista. Henkilön tulisi olla sopiva toimimaan liikenneturvallisuustehtävissä. Sopivuutta arvioitaessa otettaisiin huomioon muun muassa sellainen työntekijän koulutus, kokemus,

taito ja sellaiset henkilökohtaiset ominaisuudet, joilla on merkitystä liikenneturvallisuustehtävien hoitamiseksi. Henkilön tulisi erityisesti henkilökohtaisilta psykologisilta ominaisuuksiltaan olla sopiva toimimaan liikenneturvallisuustehtävissä. Psykologisilla ominaisuuksilla tarkoitetaan tässä erityisesti henkilön kyky-, persoonallisuus- ja asennetekiäjäitä, joilla on merkitystä liikenneturvallisuustehtävissä. Sopivuutta arvioitaisiin henkilöhaastattelulla tai henkilölle tehtävillä henkilö- ja soveltuvuusarviointitutkimuksilla. Tutkimus tehtäisiin erityisesti niille henkilöille, jotka otettaisiin 7 §:n 2 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettuihin tehtäviin. Henkilön sopivuus liikenneturvallisuustehtävään arvioitaisiin ennen kuin henkilö aloittaa liikenneturvallisuustehtävissä. Sopivuus toimia liikenneturvallisuustehtävissä voitaisiin tarvittaessa arvioida uudelleen myös silloin, kun henkilö jo toimii tällaisessa tehtävissä. Uudelleenarviointi voisi tulla kysymykseen esimerkiksi, kun henkilö siirtyy toiseen liikenneturvallisuustehtävään. Sopivuus arvioitaisiin aina tehtäväkohtaisesti. Henkilö- ja soveltuvuusarviointitietien tekemisessä olisi noudatettava yksityisyyden suojasta työelämässä annettua lakia (477/2001).

Testejä tehtäessä olisi käytettävä luotettavia testausmenetelmiä. Testien suorittajien tulisi olla laillistettuja psykologeja, jotka ovat perehtyneet työ- ja organisaatiopsykologiaan ja erityisesti henkilöarviointiin. Soveltuvuusarviointitutkimuksen laadun ja virheettömyyden varmistamiseksi suorittajalla tulisi olla hyvä perehtyneisyys ja käytännön kokemusta liikenneturvallisuusammateissa toimivilta vaadittavien psykologisten tehtävien arvioinnista.

Liikenneturvallisuustehtäviä hoitavan henkilön tulisi lisäksi olla lain 9 §:n mukaisesti terveystilansa puolesta sopiva toimimaan liikenneturvallisuustehtävissä. Henkilön terveystilan sopivuus liikenneturvallisuustehtävään arvioitaisiin hänelle lain 12 §:n mukaisesti tehtävissä terveystarkastuksessa.

Henkilöllä tulisi myös olla liikenteenhoitossa käytettävän kielen riittävä taito. Kielitaitovaatimuksena liikenneturvallisuustehtävissä toimivilta edellytettäisiin hyvää suomen kielen taitoa. Muuta kielitaitoa voitaisiin edellyttää tarpeen vaatiessa ottaen huomioon

muun muassa 21 §:n 1 momentin nojalla annettavan valtioneuvoston asetuksen säännökset.

Laissa tarkoitettuja liikenneturvallisuustehtäviä hoitavat henkilöt eivät kuulu kielilain (423/2003) soveltamisalan piiriin. Heidän tehtäviinsä eivät kuulu kielilaissa tarkoitettuja yleisölle annettavat palvelut.

Ikävaatimuksena edellytettäisiin liikenneturvallisuustehtävien vastuullisuuden vuoksi vähintään 18 vuoden ja enintään 65 vuoden ikää. Liikenneturvallisuustehtävää hoitavalla henkilöllä on huomattava vastuu paitsi omasta myös toisten henkilöiden turvallisuudesta.

Liikenneturvallisuustehtäviä hoitavalla henkilöllä tulisi 2 momentin mukaan olla lain 7 §:n 2 momentin 1—4 kohdassa tarkoitetuissa tehtävissä 7 §:n 4 momentin mukainen tehtäväkohtainen pätevyys. Tehtäväkohtaisesta pätevyydestä säädettäisiin tarkemmin 7 ja 8 §:ssä. Turvalaiteasentajan tehtäviä hoitavilta henkilöiltä ei edellytettäisi tehtäväkohtaista pätevyyttä. Heidän koulutusvaatimuksenaan on opetushallituksen määräysten mukainen turvalaiteasentajan ammattitutkinto. Opetushallitus on 12 päivänä helmikuuta 2001 antanut päätöksen kiskoliikenteen turvalaiteasentajan ammattitutkinnon perusteista. Sähkötyön pätevyysvaatimukset määritellään sähköalan töistä 5 päivänä heinäkuuta 1996 annetussa kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksessä. Turvalaiteasentajan koulutus ei ole tämän lain mukaista liikenneturvallisuuskoulutusta. Turvalaiteasentajana toimiva henkilö voi kuitenkin suorittaa myös 7 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuja ratatöihin liittyviä liikenteen turvaamis- ja varmistustehtäviä. Näissä tehtävissä toimiessaan hänellä tulisi olla 7 §:n 4 momentin mukainen tehtäväkohtainen pätevyys.

Liikenneturvallisuustehtäviä hoitavan henkilön tulisi lisäksi täyttää laissa tarkoitettuja terveydentilavaatimukset. Terveydentilaa koskevista vaatimuksista säädettäisiin tarkemmin 9, 10 ja 12 §:ssä. Myös turvalaiteasentajana toimivan henkilön tulisi täyttää tässä laissa tarkoitettuja terveydentilavaatimukset.

6 §. *Oppilaitoksen hyväksyminen.* Ratahallintokeskus hyväksyisi laissa tarkoitettua koulutuksen järjestäjäksi sellaisen liikenneturvallisuuskoulutusta antavan yhtiön tai muun yh-

teisön (*oppilaitos*), jonka kouluttajilla on koulustehtävän hoitamisen edellyttämä, rautatiejärjestelmän hyvä ammatillinen osaaminen. Oppilaitoksen kouluttajina voisivat toimia vain sellaiset kouluttajat, jotka hallitsevat opettamansa asian sekä pedagogisesti että ammatillisesti. Kouluttajien ammatilliseen osaamiseen sisältyisivät valmiudet antaa liikenneturvallisuustehtävän vaatima teoriaopetus sekä kyky huolehtia tehtävän edellyttämästä työnopastuksesta ja työharjoittelusta. Koulutus tulisi toteuttaa asianmukaisilla opetusvälineillä. Nykyisin Suomessa toimii ainoana Ratahallintokeskuksen hyväksymänä liikenneturvallisuuskoulutusta antavana oppilaitoksena VR Koulutuskeskus, joka kuuluu VR-konserniin. VR Koulutuskeskus jatkaisi lain voimaantulon jälkeenkin laissa tarkoitettuna oppilaitoksena.

7 §. *Koulutusohjelmat ja koulutusta vastaavat pätevyudet.* Pykälässä säädetäisiin tarkemmin liikenneturvallisuustehtävien koulutusohjelmista ja koulutusta vastaavista tehtäväkohtaisista pätevyyksistä.

Ratahallintokeskus hyväksyisi pykälän 1 momentin nojalla liikenneturvallisuustehtävien koulutusohjelmat. Koulutusohjelmaan tulisi sisällyttää ainakin rautatiejärjestelmän perustiedot, tehtävissä sovellettavat säännökset ja määräykset sekä perehdyttäminen koulutusohjelman mukaisiin tehtäviin. Tarkoituksena olisi pysyttää entisellään Ratahallintokeskuksen hyväksymät nykykäytäntöä vastaavat liikenneturvallisuustehtävien koulutusohjelmat.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin niistä tehtäväkokonaisuuksista, joita varten koulutusohjelmat annetaan. Lailla ei olisi tarkoitus muuttaa nykyisiä koulutusohjelmia.

Liikkuvan kaluston kuljettamisella tarkoitettaisiin junan, yksittäisen veturin tai muun omalla konevoimallaan liikkuvan yksikön kuljettamista. Muilla liikenneturvallisuustehtävillä ratapihatyöskentelyssä ja liikkuvassa kalustossa tarkoitettaisiin vaihtotyöhön ja junan muodostamiseen kuuluvia tehtäviä, joita tehdään ratapihalla tai liikkuvassa kalustossa. Vaihtotyöllä tarkoitettaisiin vaunujen ja vau- nuryhmien liikuttelua raiteistolla muuten kuin junana. Myös junan muodostaminen tapahtuu vaihtotyössä. Siihen liittyviä tehtäviä ovat vaunujen ja junan matkakuntoisuuden

tarkastaminen sekä jarrujen tarkastaminen ja koettelu. Liikenteenohjauksella tarkoitettaisiin rautatieliikenteen ja sen käyttämien kulkureittien turvaamista liikennepaikalla, liikennepaikkojen välillä tai kokonaisilla rataosuuksilla. Kulkureittien turvaaminen on osa liikenteenohjausta. Liikenteenohjaus käsittää kulkureittien turvaamisen lisäksi junan kulkuun poikkeuksellisesti vaikuttavien seikkojen ilmoittamisen sekä lähtöluvan antamisen junalle. Liikenteenohjaukseen sisältyy myös raiteiden tai rataosuuden luovuttaminen muuhun tarkoitukseen kuin varsinaiseen liikenteeseen. Tällaisia toimintoja on muun muassa ratatyö, joka edellyttää liikenteenohjauksen lupaa.

Ratatyöllä tarkoitettaisiin työtä, joka vaikuttaa radan rakenteisiin, turvalaitteiden toimintaan tai muutoin liikennöinnin edellytyksiin. Ratatyöt toteutetaan yleensä menettelyllä, jossa rautatieliikenne keskeytetään tarvittavalta raidealueelta ja alue luovutetaan ratatyötä varten.

Ratatöihin liittyvillä liikenteen turvaamis- ja varmistustehtävillä tarkoitettaisiin tehtäviä, jotka tehdään työtä valmisteltaessa ja töiden aikana rautatieliikenteen liikenneturvallisuuden varmistamiseksi.

Koulutusohjelma voitaisiin tarvittaessa rajata vain osaan 2 momentissa tarkoitetuista tehtäväkokonaisuuksista. Koulutusohjelman rajaaminen voisi tulla kysymykseen esimerkiksi tilanteissa, joissa liikenneturvallisuustehtäviä hoitavat henkilöt tarvitsisivat tehtävien uusien vaatimusten johdosta tai muutoin lisäkoulutusta. Koulutusohjelma voitaisiin rajata myös silloin, kun tehtäväkokonaisuus sitä vaatii, jolloin muun muassa liikkuvan kaluston kuljettamiseen tarkoitettu koulutus voitaisiin tarvittaessa antaa tietyn liikkuvan kaluston koulutuksena.

Ratahallintokeskus voisi hyväksyä myös yksityisraiteiden liikennettä varten yksityisraiteiden liikenteen laatuun ja laajuuteen suhteutetun koulutusohjelman. Kun liikenneturvallisuustehtäviä hoidetaan teollisuusyritysten, satamien tai muiden yksityisraiteiden haltijoiden yksityisraiteiden tai valtion rataverkon luovutusraiteistoilla tai muilla vastaavilla raiteilla, tehtäviä hoitavilta henkilöiltä ei edellytettäisi lain 7 §:n 2 momentissa tarkoitettujen koulutusohjelmien suorittamista.

Koulutuksessa tulisi kuitenkin aina ottaa huomioon se, että rautatieliikenteen liikenneturvallisuudelle ei aiheuteta vaaraa.

Koulutusohjelman mukainen oppilaitoksen hyväksymä opintosuoritus antaisi pykälän 4 momentin mukaan tehtäväkohtaisen pätevyyden koulutusohjelmassa määriteltyyn tehtävään. Henkilö voisi siten suorittaa vain niitä liikenneturvallisuustehtäviä, joiden suorittamiseen hänellä on momentin mukainen pätevyys.

8 §. *Pätevyyden voimassaolo.* Pykälässä säädettäisiin 7 §:ssä tarkoitettujen tehtäväkohtaisen pätevyyden voimassaolosta ja liikenneturvallisuustehtävien kertauskoulutuksesta.

Liikenneturvallisuustehtäviä hoitavan henkilön 7 §:n 4 momentin mukainen tehtäväkohtainen pätevyys olisi pykälän 1 momentin mukaan voimassa toistaiseksi edellyttäen, että asianomainen henkilö osallistuu kertauskoulutukseen ja että hän on hoitanut pätevyytensä mukaisia oman ammattiryhmänsä liikenneturvallisuustehtäviä vähintään 14 päivänä edellisten 12 kuukauden aikana. Tehtävät olisi suoritettava normaaleissa työvuoroissa. Tältä osin pysytettäisiin nykyisellään Ratahallintokeskuksen antamat samansisälliset vaatimukset.

Kertauskoulutuksen olisi pykälän 2 momentin mukaan oltava vähintään yhden ja enintään kolmen päivän pituinen. Ratahallintokeskuksen hyväksymässä koulutusohjelmassa määriteltäisiin, miten usein kertauskoulutukseen olisi osallistuttava. Kertauskoulutukseen määrättäisiin liikenneturvallisuustehtävän vaativuuden mukaan. Tarkoituksena on pysyttää Ratahallintokeskuksen antamat nykyiset vaatimukset entisellään.

Jos pykälän mukaiset edellytykset eivät täytyisi, henkilön tehtäväkohtainen pätevyys ei olisi enää voimassa. Henkilö voisi saada tehtäväkohtaisen pätevyytensä takaisin suorittamalla hyväksytysti kertauskoulutuksen ja antamalla lisäksi taidoistaan työnäytteen. Henkilöltä ei edellytettäisi 7 §:ssä tarkoitettujen liikenneturvallisuustehtävissä vaadittavan koulutusohjelman uudelleen suorittamista.

Liikenneturvallisuustehtävien kertauskoulutusta saisi pykälän 3 momentin mukaan antaa ainoastaan tämän lain 6 §:ssä tarkoitettu oppilaitos tai sellainen liikenneturvallisuusasioihin perehtynyt henkilö, jonka Ratahal-

lintokeskus on tehtävään hyväksynyt. Ratahallintokeskuksen hyväksymät henkilöt voivat antaa kertauskoulutusta erityisesti paikallisesti omilla toiminta-alueillaan maan eri osissa, jolloin koulutusta voitaisiin antaa muuallakin kuin oppilaitoksen sijaintipaikkakunnalla. Kertauskoulutuksessa tulisi ottaa huomioon, että liikenneturvallisuustehtäviä hoitavat henkilöt työskentelevät maan eri osissa.

9 §. *Yleiset terveydentilavaatimukset.* Pykälässä säädettäisiin tarkemmin liikenneturvallisuustehtäviä hoitavilta henkilöiltä edellytettävistä yleisistä terveydentilavaatimuksista.

Liikenneturvallisuustehtävissä saisi pykälän 1 momentin mukaan toimia vain sellainen henkilö, jolla on riittävät fyysiset ja henkiset toimintaedellytykset sekä sopiva terveydentila liikenneturvallisuustehtävän hoitamiseen. Henkilön terveydentila ja siitä johtuvat toimintaedellytykset selvitetäisiin terveystarkastuksissa. Hänellä tulisi myös olla voimassa oleva rautatiealan asiantuntijalääkärin antama sopivuuslausunto siitä, että hänen terveydentilansa täyttää lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten edellyttämät terveydentilavaatimukset.

Liikenneturvallisuustehtävää ei pykälän 2 momentin mukaan saisi hoitaa henkilö, jonka sairaus, vika, vamma, muu toimintakyvyn heikentyminen tai muu vastaava ominaisuus olennaisesti heikentäisi henkilön kykyä toimia liikenneturvallisuustehtävissä. Liikenneturvallisuustehtävää ei saisi hoitaa, jos henkilöllä on sellainen sairaus, vika tai vamma, jonka seurauksena tai jonka komplikaatioiden tai hoidon seurauksena liikenneturvallisuus voisi vaarantua. Liikenneturvallisuus voi vaarantua esimerkiksi henkilön sairauksista tai vammoista johtuvan tajunnanhäiriön tai aistin heikkenemisen takia.

Liikenneturvallisuustehtävää ei myöskään saisi hoitaa henkilö, jonka toimintakyky on sairauksiin viittaavien löydösten tai oireiden takia olennaisesti niin heikentynyt, että liikenneturvallisuus voi tämän takia vaarantua. Liikenneturvallisuustehtäviä hoitavalla ei saisi olla esimerkiksi tajunnanhäiriötä missään tilanteessa, vaikka tajunnanhäiriön syynä olevaa sairautta tai sairausprosessia ei olisi diagnosoitukaan. Olennainen toimintakyvyn heikentyminen voi aiheutua paitsi sai-

rauksista, sairauksien oireista ja löydöksistä, myös tiettyjen sairauksien hoitoon tarkoitettuja lääkkeitä.

Muulla ominaisuudella tarkoitettaisiin henkilön psykologisia ominaisuuksia, jotka lääketieteellisesti eivät ole sairauksia, eivätkä välttämättä johdu sairauksista. Näitä olisivat henkilön persoonallisuuteen liittyvät luonteenpiirteet tai vastaavat seikat, kuten esimerkiksi henkilöllä oleva ominaisuus ottaa riskkejä tai käyttäytyä impulsiivisesti liikenteessä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nollatoleranssista. Liikenneturvallisuustehtävää ei saisi momentin mukaan hoitaa alkoholin tai muun huumaavan aineen vaikutuksen alaisena. Viimeaikaisen liikennelääketieteellisen tiedon mukaan jo pienetkin (alle 0,5 promillen) alkoholipitoisuudet veressä lisäävät virhesuorituksia, mikä on omiaan lisäämään onnettomuusriskiä. Ammattimaisessa joukko-liikenteessä, erityisesti rautatieliikenteessä, jossa suurten energiainmassojen tuhovaikutukset onnettomuustilanteessa ovat suuret, ei voida sallia pientäkään alkoholin tai muun huumaavan aineen aiheuttamaa riskinottoa. Vastaava säännös ilmaliikenteessä on ilmailulain (281/1995) 5 luvun 38 §:n 1 momentissa. Rikoslain 23 luvun 7 §:ssä (1198/2002) on säädetty rangaistavaksi junaliikennejuopumus. Ilmaliikennejuopumus on myös säädetty rikoslaissa rangaistavaksi. Lisäksi ilmailulain 12 luvun 88 §:n 1 momentissa on säädetty rangaistavaksi huumaavan aineen käyttäminen ilmailussa. Junaliikennejuopumuksesta rikoslaissa säädetty rangaistusanktio koskee ainoastaan olennaisesti liikenneturvallisuuteen vaikuttavia tehtäviä hoitavia henkilöitä. Pykälän 3 momentti sen sijaan koskisi kaikkia tämän lain 3 §:ssä tarkoitettuja liikenneturvallisuustehtäviä hoitavia henkilöitä.

Tietyt lääkkeet vaikuttavat keskushermostoon ja saattavat heikentää liikenneturvallisuustehtävien suorittamista. Suomessa on näitä lääkeaineita sisältävät lääkepakkaukset merkitty punaisella kolmiolla. Näitä lääkeaineita, jotka vaikuttavat liikenneturvallisuustehtävän hoitamisen edellytyksiin, saisi käyttää vain 11 §:ssä tarkoitettujen lääkärin hyväksyttyä niiden käytön liikenneturvallisuustehtäviä hoidettaessa.

Hyväksyminen edellä mainittujen lääkeaineiden käyttöön liikenneturvallisuustehtäviä hoidettaessa tulisi saada joko rautatiealan asiantuntijalääkäriltä tai työterveyshuollossa toimivalta, henkilöä hoitavalta lääkäriltä. Hyväksyminen voitaisiin antaa esimerkiksi lääkärinlausunnolla, lääkemääräyksellä tai muussa kirjallisessa muodossa.

Kun liikenneturvallisuustehtäviä hoitava henkilö on 11 §:n 2 momentissa tarkoitettun työterveyshuollossa toimivan lääkärin hoidossa, hoitava lääkäri osaa ottaa lääkeaineiden käytön huomioon. Jos henkilö saa momentissa tarkoitettun lääkemääräyksen kuitenkin muulta kuin rautatiealan asiantuntijalääkäriltä, on erityisen tärkeää, että asia saatetaan rautatiealan asiantuntijalääkärin tai työterveyshuollossa toimivan, henkilöä hoitavan lääkärin harkittavaksi. Jos liikenneturvallisuustehtävissä toimiva henkilö käyttää momentissa tarkoitettuja lääkeaineita, hänen tulisi lähtökohtaisesti itse huolehtia siitä, että momentissa tarkoitettu lääkäri on niiden käytön hyväksynyt. Käytännössä punaisella kolmiolla merkittyjen lääkkeiden vaikutus liikenneturvallisuuteen on yleisesti tunnettu. Liikenneturvallisuustehtäviä hoitavat henkilöt osaavat ottaa asian huomioon. Myös lääkärit tuntevat merkinnän merkityksen suhteellisen yleisesti.

10 §. *Eriyiset terveydentilavaatimukset.* Pykälässä säädettäisiin liikenneturvallisuustehtäviä hoitavilta henkilöiltä edellytettävistä erityisistä terveydentilavaatimuksista.

Liikenneturvallisuustehtävien erityiset tehtäväkohtaiset terveydentilavaatimukset tulisi 1 momentin mukaan arvioida ottaen huomioon arvioitavan tehtävän vaativuustaso. Arvioinnin olisi perustuttava liikennelääketieteessä vakiintuneeseen hyvään ammattitapaan. Arvioinnissa tulisi ottaa huomioon niin liikennelääketieteessä vakiintunut käytäntö kuin liikennelääketieteen jatkuva kehittyminen ja uusi tutkimuksiin pohjautuva tieto.

Ratahallintokeskus voisi 2 momentin nojalla antaa tarkemmat määräykset niistä aistivaatimuksista, joita liikenneturvallisuustehtävissä edellytetään sekä sellaisista sairauksista, vioista, vammoista, muusta toimintakyvyn heikentymisestä tai muusta vastaavasta henkilön ominaisuudesta, jotka voivat vaarantaa liikenneturvallisuutta tai jotka ovat es-

teenä liikenneturvallisuustehtävien hoitamiseen sekä niiden arvioinnista. Tehtäväkohtaisia terveydentilavaatimuksia koskevilla määräyksillä Ratahallintokeskus tarkentaisi tehtäväkohtaisesti lain 9 §:ssä säädettyjä yleisiä terveydentilavaatimuksia. Ratahallintokeskus voisi myös määrittellä tarkemmin, milloin henkilön kyky toimia liikenneturvallisuustehtävissä edellä mainittujen syiden takia on heikentynyt.

Virasto voisi 2 momentin nojalla lisäksi antaa tarkemmat määräykset 1 momentissa tarkoitettun terveydentilan lääketieteellisistä arviointiperusteista ja -menetelmistä. Ratahallintokeskus tarkentaisi määräyksillä terveydentilan arviointiperusteita ja määritteli tarkemmin, miten liikenneturvallisuustehtävää hoitavan henkilön terveydentila tulisi arvioida eri tilanteissa.

Viraston olisi 2 momentissa tarkoitettuja määräyksiä antaessaan otettava huomioon myös kansainvälisten rautatieliikenteen asianomaisten asiantuntijajärjestöjen suositukset tehtäväkohtaisista terveydentilavaatimuksista.

Ratahallintokeskus on rautatielailalla kumotun rataverkkolain 6 §:n nojalla antanut päätöksen liikenteenhoitotehtäviä hoitavien henkilöiden terveydentilavaatimuksista. Ratahallintokeskus on myös antanut terveydentilavaatimuksia koskevan soveltamisohjeen. Tarkemmat vaatimukset soveltamisohjeineen on annettu, jotta terveydentilavaatimusten arviointi on voitu käytännössä toteuttaa ja jotta vaatimuksia on voitu yhdenmukaisesti ja tasapuolisesti soveltaa kaikkiin liikenneturvallisuustehtäviä hoitaviin henkilöihin. Ratahallintokeskukselle on tarkoitus jatkosakin antaa määräyksenantovaltaa puheena olevissa asioissa.

11 §. *Asiantuntijalääkäreiden ja muiden asiantuntijoiden hyväksyminen.* Pykälässä säädettäisiin asiantuntijalääkäreiden ja muiden asiantuntijoiden hyväksymisestä.

Ratahallintokeskus hyväksyisi pykälän 1 momentin nojalla hakemuksesta liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien terveydentilan arviointia ja arviointimenettelyä varten lailistetun lääkärin (*rautatiealan asiantuntijalääkäri*), jonka tulisi olla perehtynyt erityisesti liikennelääketieteeseen ja rautatieliikenteen työolosuhteisiin ja jolla olisi lisäksi hyvä

perehtyneisyys ja käytännön kokemusta rautatieliikenteessä toimivilta vaadittavasta terveydentilasta ja toimintakyvyn arvioinnista. Ratahallintokeskus määrittäisi, kuinka paljon rautatiealan asiantuntijalääkäreitä kulloinkin tarvitaan ottaen huomioon liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden määrä. Rautatiealan asiantuntijalääkäreitä hyväksyttäessä tulisi erityisesti huolehtia siitä, että he toimivat maan eri osissa.

Nykyisin Suomessa on 13 Ratahallintokeskuksen hyväksymää asiantuntijalääkärinä, jotka toimivat maan keskeisimmillä rautatieliikenteen liikennepaikoilla tai niiden läheisyydessä. Asiantuntijalääkäreistä osa toimii VR-Yhtymä Oy:n palveluksessa. VR-Yhtymä Oy:n palveluksessa olevat lääkärit ovat antaneet sopivuuslausunnot yhtiön palveluksessa liikenneturvallisuustehtävissä työskentelevistä henkilöistä. Pääosa liikenneturvallisuustehtävissä toimivista henkilöistä on VR-Yhtymä Oy:n tai sen tytäryhtiöiden palveluksessa. Lisäksi yhtiön asiantuntijalääkärit ovat yleensä antaneet lausunnot yksityisraiteilla toimivien teollisuuslaitosten henkilökunnan sopivuudesta liikenneturvallisuustehtäviin. Muut asiantuntijalääkärit ovat antaneet muiden yhtiöiden ja yhteisöjen henkilökunnan sopivuuslausunnot.

Ratahallintokeskuksen nykyiset asiantuntijalääkärit jatkaisivat lain voimaantumisen jälkeenkin rautatiealan asiantuntijalääkäreinä. Ratahallintokeskus pitää asiantuntijalääkäreiden ammattitaitoa yllä järjestämällä heille säännöllisesti rautatieliikenteeseen liittyvää liikennelääketieteellistä koulutusta.

Ratahallintokeskus hyväksyisi pykälän 2 momentin nojalla hakemuksesta liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden terveystarkastuksia varten työterveysasemalla tai muun vastaavan palvelujen tuottajan palveluksessa työskentelevät työterveyshuollon ammattihenkilöt. Työterveyshuollon ammattihenkilöllä tarkoitetaan työterveyshuoltolain (1383/2001) 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua henkilöä. Näitä ovat työterveyshuollossa toimivat lääkärit ja terveydenhoitajat. Heillä on oltava työterveyshuoltolain 3 §:ssä tarkoitettu pätevyys sekä lain 5 §:n mukaisesti riittävällä täydennyskoulutuksella ylläpidetyt tiedot ja taidot. Lisäksi heillä tulisi 2 momentin mukaisesti olla

riittävä perehtyneisyys niihin erityisvaatimuksiin, joita edellytetään liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden työssä.

Työterveyshuoltojärjestelmässä terveydenhoitaja tekee terveystarkastuksen lääkärin valvonnan alaisena silloin, kun liikenneturvallisuustehtävissä toimiva henkilö on terve ja oireeton. Näissä tilanteissa katsotaan terveydenhoitajan tekemä terveystarkastus riittäväksi, koska terveydenhoitajalla on tehtävän edellyttämä pätevyys. Terveystarkastuksen tekee aina lääkäri, jos liikenneturvallisuustehtävää hoitavalla henkilöllä on jokin sairaus tai sairauden aiheuttamia oireita.

Ratahallintokeskus voisi hyväksyä yleisesti työterveyshuoltopalveluja tuottavan yrityksen lisäksi esimerkiksi sellaisen yksityisraiteella toimivan, oman työterveysaseman omaavan teollisuusyrityksen työterveyshuollon ammattihenkilöt, jos he täyttävät pykälän 2 momentissa asetetut vaatimukset. Ratahallintokeskuksella on jo nykyisin käytettävissä järjestelmä, johon kuuluvat tietyt maan eri osissa toimivat työterveyshuollon palvelujen tuottajat. Lisäksi virasto on hyväksynyt joidenkin suurempien teollisuuslaitosten työterveysasemat, joilla on palveluksessaan momentin vaatimukset täyttävä henkilökunta.

Ainoastaan Ratahallintokeskuksen hyväksymät työterveyshuollon ammattihenkilöt voisivat tehdä tämän lain edellyttämät terveystarkastukset liikenneturvallisuustehtäviä hoitaville henkilöille. Vastaava käytäntö on muun muassa Ruotsissa ja Norjassa. Vaatimus on katsottu tarpeelliseksi, koska terveystarkastuksia tekevän on tunnettava rautatieliikenteen työolosuhteet ja ne terveydelliset seikat ja sairaudet, jotka saattavat vaikuttaa liikenneturvallisuuteen. Jotta terveydellistä sopivuutta voitaisiin arvioida, tehtävän terveystarkastuksen on oltava paitsi tietyn sisältöinen myös sellainen, että siinä voidaan ottaa huomioon liikenneturvallisuuteen vaikuttavat sairaudet ja muut ominaisuudet. Tällä hetkellä rautatieliikenteen työterveyshuollonlinen asiantuntemus on Suomessa rajoittunut niihin työterveysasemien ammattihenkilöihin, joilla on kokemusta rautatieliikenteen työterveyshuollosta.

Rautatiealan asiantuntijalääkäri arvioisi henkilön terveydellisen sopivuuden hoitaa liikenneturvallisuustehtävää. Työterveys-

huollon ammattihenkilöt voisivat lain 12 §:n edellyttämässä tapauksissa tehdä työterveyshuoltolain mukaiset terveystarkastukset.

Pykälän mukainen kaksiportainen järjestelmä on katsottu tarpeelliseksi, koska näin taataan, että lääkärin puolueettomuus sekä sopivuuslausuntojen objektiivisuus ja tasalaatuisuus säilyvät. Työterveyshuollossa toimiva, henkilöä hoitava lääkäri ja sopivuutta arvioiva rautatiealan asiantuntijalääkäri olisivat aina eri henkilöitä. Rautatiealan asiantuntijalääkäri ei toimisi henkilöä hoitavana lääkärinä eivätkä hoitosuhteeseen liittyvät psykologiset seikat voisi vaikuttaa liikenneturvallisuuden kannalta olennaiseen sopivuusarvioon. Toisaalta asiantuntijalääkärin mahdollisesti antama lausunto soveltamattomuudesta liikenneturvallisuustehtävään ei myöskään saisi haitata liikenneturvallisuuteen vaikuttavan sairauden hoitoa ja hoitosuhdetta.

12 §. *Terveystarkastuksen arviointi.* Pykälässä säädettäisiin liikenneturvallisuustehtäviä hoitavalle henkilölle tehtävistä terveystarkastuksista.

Lain 11 §:n 2 momentissa tarkoitettun työterveyshuollon ammattihenkilön olisi pykälän 1 momentin mukaan tehtävä työterveyshuoltolain mukainen terveystarkastus liikenneturvallisuustehtäviä hoitavalle henkilölle ennen kuin henkilö aloittaa tehtävien hoitamisen. Terveystarkastus olisi momentin vaatimusten mukaisesti tehtävä myös, jos henkilö siirtyy toiseen liikenneturvallisuustehtävään tai jos hänen työskentelynsä liikenneturvallisuustehtävässä on esimerkiksi sairauden tai muun syyn takia keskeytynyt taikka, jos henkilö on työskennellyt kokonaan muissa kuin liikenneturvallisuustehtävissä.

Terveystarkastus olisi pykälän 2 momentin mukaan tehtävä liikenneturvallisuusvaatimusten aiheuttaman työn erityisten terveydentilavaatimusten takia myös silloin, kun on syytä epäillä, että

1) henkilön terveydentila ei täytä 9 §:ssä ja 10 §:n 2 momentissa tarkoitettuja vaatimuksia tai

2) terveystarkastukseen on muita liikenneturvallisuuteen liittyviä erityisiä syitä.

Momentissa tarkoitettu terveystarkastus olisi tehtävä aina silloin, kun henkilön fyysinen tai psyykinen terveydentila sitä vaatii.

Henkilön tulisi myös itse hakeutua terveystarkastukseen, jos hän tietää tai epäilee, että hänen terveydentilansa ei täytä lain mukaisia terveydentilavaatimuksia. Erityiseksi syyksi terveystarkastuksen tekemiseen katsottaisiin se, että liikenneturvallisuustehtävää hoitava henkilö on ollut osallisena onnettomuudessa tai onnettomuuden vaaratilanteessa tai tilanteessa, jossa liikenneturvallisuus on muutoin vaarantunut. Terveystarkastus tehtäisiin edellä mainittujen tilanteiden jälkeen ennen työhön paluuta silloin, jos on syytä epäillä, että henkilön terveydentila tai muu ominaisuus on aiheuttanut tilanteen tai että tapahtuma on voinut vaikuttaa henkilön terveydentilaan.

Rautatiealan asiantuntijalääkärin tulisi pykälän 3 momentin mukaan antaa terveystarkastuksen tulosten perusteella lausunto siitä, täyttääkö henkilön terveydentila asetetut terveydentilavaatimukset. Lausunnossa asiantuntijalääkäri määritteli henkilön terveydentilaisen sopivuuden hoitaa liikenneturvallisuustehtäviä. Lausunto olisi muodoltaan vastaava kuin työterveyshuoltolain 18 §:n 1 ja 2 kohdassa on tarkoitettu. Siinä määriteltäisiin, onko henkilö sopiva, tietyin rajoituksin sopiva tai ei-sopiva tehtävään.

Sopivuuslausunto olisi voimassa seuraavaan pykälän 4 momentissa tarkoitettuun määräaikaan terveystarkastukseen tai rautatiealan asiantuntijalääkärin määräämään terveystarkastukseen asti. Rautatiealan asiantuntijalääkärin tulisi siten lausunnossaan aina määrittellä ajankohta, jolloin henkilölle on tehtävä seuraava terveystarkastus. Se voisi olla seuraava määräaikainen terveystarkastus silloin, kun henkilöllä ei ole liikenneturvallisuustehtävien hoitamiseen vaikuttavia sairauksia. Se voisi olla myös 12 §:ssä tarkoitettu terveystarkastus, kun henkilöllä on sairaus tai oireita, jotka eivät sillä hetkellä vaikuta liikenneturvallisuuteen, mutta jotka voivat edetessään tai esimerkiksi hoidon laiminlyömisestä takia vaikuttaa liikenneturvallisuuteen. Terveystarkastus olisi silloin seurattava tiheästi terveystarkastuksin ja -tutkimuksin. Menettelyllä pyrittäisiin varmistamaan liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden terveydentilan jatkuva seuranta.

Pykälän 4 momentissa edellytettäisiin, että liikenneturvallisuustehtävää hoitavalle henkilölle olisi tehtävä määräaikainen terveystar-

kastus kolmen kuukauden kuluessa hänen täytettyään 25 vuotta ja sen jälkeen vähintään viiden vuoden välein 40 ikävuoteen asti. Henkilön täytettyä 40 vuotta määräaikainen terveystarkastus olisi tehtävä vähintään kolmen vuoden välein 61 ikävuoteen asti, ja sen jälkeen joka vuosi 65 ikävuoteen asti.

Pykälässä tarkoitettu terveystarkastus olisi työterveyshuoltolain mukainen terveystarkastus. Hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista, työterveyshuollon sisällöstä sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1484/2001) mukaan terveystarkastuksella tarkoitetaan kliinisillä tutkimuksilla tai muilla tarkoituksenmukaisilla ja luotettavilla menetelmillä suoritettua terveydentilaa ja työ- ja toimintakykyä koskevaa tarkastusta sekä terveyden edistämiseen liittyvää terveydentilan selvittämistä.

Terveystarkastuksessa selvitetäisiin kliinisillä tutkimuksilla tai muilla tarkoituksenmukaisilla ja luotettavilla menetelmillä, että terveydentilavaatimukset täyttyvät. Tutkimukset tehtäisiin myös alkoholin ja muun huumausaineen käytön toteamiseksi sen mukaisesti kuin muussa lainsäädännössä sallitaan. Terveystarkastuksissa tulisi noudattaa myös yksityisyyden suojasta työelämässä annettua lakia.

Liikenneturvallisuustehtävää hoitavan henkilön velvollisuuteen osallistua pykälän tarkoittamaan terveystarkastukseen sovellettaisiin myös, mitä työntekijän velvollisuudesta osallistua terveystarkastukseen työterveyshuoltolain 13 §:ssä on säädetty. Perustellun syyn kieltäytyä osallistumasta terveystarkastukseen on katsottu olevan olemassa muun muassa silloin, kun työntekijälle on äskettäin suoritettu vastaava terveystarkastus. Terveystarkastus olisi tehtävä yhteisymmärryksessä työntekijän kanssa siten kuin potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 6 §:ssä säädetään. Jos työntekijä kuitenkin kieltäytyisi tietyistä hoidosta tai hoitotoimenpiteistä, rautatiealan asiantuntijalääkäri ei tältä osin puutteellisen terveystarkastuksen perusteella voisi antaa laissa tarkoitettua sopivuuksilausuntoa. Henkilö ei tällöin olisi myöskään kelpoinen hoitamaan liikenneturvallisuustehtävää.

3 luku **Kelpoisuus ja kelpoisuusrekisteri**

13 §. *Kelpoisuustodistuksen antaminen.* Pykälässä säädettäisiin liikenneturvallisuus-tehtävän kelpoisuusvaatimukset täyttävälle henkilölle annettavasta kelpoisuustodistuksesta liikenneturvallisuustehtävään.

Kelpoisuus liikenneturvallisuustehtävään olisi henkilöllä, joka täyttää tehtävän kelpoisuusvaatimukset.

Pykälässä säädettäisiin niistä edellytyksistä, joilla rautatieyrittys, rautatieyritysten kansainvälinen yhteenliittymä ja radanpitoa harjoittava yritys antaisivat kelpoisuustodistuksen liikenneturvallisuustehtävään. Liikenneturvallisuustehtävän kelpoisuusvaatimukset täyttävä henkilö olisi kelpoinen liikenneturvallisuustehtävään sen jälkeen, kun hänen työnantajansa on antanut hänelle kelpoisuustodistuksen tehtävään. Kelpoisuustodistus olisi paperilla annettava tai henkilökortin kaltainen asiakirja. Todistuksen antamisen edellytyksenä olisi, että henkilöllä on 5 §:n 1 momentissa tarkoitettu yleinen kelpoisuus tehtävään. Lisäksi edellytettäisiin, että henkilö on suorittanut vaaditut opintosuoritukset hyväksytysti ja saanut siitä oppilaitokselta todistuksen, jolloin henkilö on myös saanut tehtäväkohtaisen pätevyyden koulutusohjelmassa määritettyihin liikenneturvallisuustehtäviin. Sen lisäksi edellytettäisiin, että henkilölle on tehty 12 §:n 1 momentissa tarkoitettu terveystarkastus ja että rautatiealan asiantuntijalääkäri on antanut 12 §:n 3 momentin mukaisesti henkilön terveydentilaa koskevan sopivuuksilausunnon.

Kelpoisuustodistus olisi voimassa kelpoisuusvaatimusten täytyessä toistaiseksi. Henkilön tulisi kuitenkin kelpoisuutensa säilyttääkseen osallistua lain vaatimaan kertauskoulutukseen ja työskennellä 8 §:n 1 momentissa tarkoitettu määräaika tehtäväkohtaisen pätevyytensä mukaisissa liikenneturvallisuustehtävissä. Hänelle tulisi myös tehdä määräaikaiset tai muut hänen terveydentilansa vaatimat terveystarkastukset. Jos henkilö kuitenkin kelpoisuustodistuksen antamisen jälkeen on saanut tehtäväkohtaiseen pätevyyteensä lisäkoulutusta, työnantaja antaisi henkilölle hänen muuttuneen tehtäväkohtaisen pätevyytensä vuoksi uuden kelpoisuustodis-

tuksen liikenneturvallisuustehtävään.

Euroopan yhteisöjen komissio on 3 päivänä maaliskuuta 2004 antanut ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yhteisön rautatieverkostossa veturien ja junien kuljettamisesta vastaavan junahenkilökunnan lupajärjestelmästä. Direktiivillä yhtenäistettäisiin veturinkuljettajien kelpoisuusvaatimukset ja otettaisiin käyttöön yhtenäinen veturinkuljettajien lupakirja ja sitä täydentävä rautatieyrityksen myöntämä lisätodistus. Tässä pykälässä tarkoitettu kelpoisuustodistus ja sen antamista koskeva menettely vastaisivat pääpiirteittäin komission ehdotuksia.

14 §. *Erivapauden myöntäminen.* Pykälässä säädettäisiin siitä, millä edellytyksillä Ratahallintokeskus voisi myöntää liikenneturvallisuustehtävien kelpoisuusvaatimuksista erivapauden.

Ratahallintokeskus voisi erityisestä syystä myöntää liikenneturvallisuustehtävien kelpoisuusvaatimuksista erivapauden toistaiseksi tai määräajaksi. Erivapaus voitaisiin myöntää tehtäväkohtaista pätevyyttä ja terveydentilaa koskevista vaatimuksista. Yleisistä kelpoisuusvaatimuksista ei voitaisi myöntää erivapautta. Erivapauden myöntämisellä ei koskaan saisi vaarantaa rautatieliikenteen turvallisuutta. Ratahallintokeskus on vastaavin edellytyksin myöntänyt jossain määrin erivapauksia liikenteenhoitotehtävissä toimivien henkilöiden terveydentilavaatimuksista ja tehtäväkohtaisista kelpoisuusvaatimuksista.

Tehtäväkohtaista pätevyyttä koskevista vaatimuksista voitaisiin myöntää erivapaus tilanteessa, jossa henkilö voisi osoittaa, että hänellä on muuta soveltuvaa koulutusta tai työkokemusta, jolla voitaisiin korvata lain 7 §:ssä tarkoitettua koulutusta. Lähtökohtaisesti pykälässä tarkoitettuja koulutusohjelmia ei voisi korvata muulla koulutuksella tai työkokemuksella. Lain 8 §:n kertauskoulutusvaatimuksesta ei myöskään pääsääntöisesti myönnettäisi erivapautta.

Terveydentilaa koskevista vaatimuksista voitaisiin myöntää erivapaus ainoastaan tilanteessa, jossa on varmistuttu, että henkilön terveydentilassa oleva puute ei vaikuta hänen kykyynsä hoitaa liikenneturvallisuustehtävää. Tämä varmistettaisiin aina tapauskohtaisesti ottamalla huomioon henkilön hoitama tehtä-

vä. Tarvittaessa henkilön työtehtävät määritettäisiin uudelleen tai parannettaisiin muutoin henkilön työolosuhteita ja henkilökohdaisia työvälineitä. Lisäksi olisi myös aina tapauskohtaisesti selvitettävä, miten asiaan voitaisiin vaikuttaa lääketieteen keinoin.

Ratahallintokeskus on määritellyt ne sairaudet ja tilat, jotka estävät liikenneturvallisuustehtävissä työskentelyn. Erivapaus voitaisiin tällaisessa tilanteessa myöntää määräaikaisena, jos henkilöön kohdistuvan valvonnan, työjärjestelyjen ja olemassa olevan tekniikan avulla on voitu varmistua siitä, että henkilö voi jatkaa liikenneturvallisuustyössä rautatieliikenteen turvallisuuden vaarantamatta.

Erivapautta voisi hakea liikenneturvallisuustehtävää hoitava henkilö itse tai hänen valtuuttamanaan muun muassa 4 §:ssä tarkoitettu toiminnanharjoittaja. Ratahallintokeskus voisi pyytää hakijaa hankkimaan tarvittavaa lisäselvitystä tai hankkia sitä itse, jos hakemusta ei muutoin voida ratkaista. Terveydentilavaatimuksia koskevan hakemuksen liitteenä tulisi aina olla rautatiealan asiantuntijalääkärin lausunto. Ratahallintokeskus voisi kuitenkin tarvittaessa pyytää hakijaa hankkimaan lisäselvitystä, kuten esimerkiksi erikoislääkärin lausunnon tai lääketieteellisiä tutkimuksia. Ratahallintokeskus voisi myös pyytää asiassa lausunnon toiselta rautatiealan asiantuntijalääkäriltä.

Henkilölle, jolle olisi myönnetty erivapaus liikenneturvallisuustehtävään, voitaisiin antaa myös kelpoisuustodistus tehtävään.

15 §. *Kelpoisuustodistuksen peruuttaminen.* Pykälässä säädettäisiin kelpoisuustodistuksen peruuttamisesta. Kelpoisuustodistuksen antajan olisi peruutettava henkilölle 13 §:n mukaisesti annettu kelpoisuustodistus liikenneturvallisuustehtävään, jos henkilö ei enää täytä tehtävän kelpoisuusvaatimuksia.

Liikenneturvallisuustehtäviä hoitavilta henkilöiltä on aina edellytettävä asianmukaista tehtäväkohtaista pätevyyttä ja terveydentilaa, jotta rautatieliikenteen turvallisuus ei vaarantuisi. Kelpoisuustodistus olisi peruutettava, jos henkilö ei ole osallistunut laisissa edellytettävyn kertauskoulutukseen tai työskennellyt 8 §:n 1 momentissa tarkoitettua 14 päivän vähimmäisaikaa edellisten 12 kuukauden aikana tehtäväkohtaisen pätevyytensä

mukaisissa liikenneturvallisuustehtävissä. Henkilön tehtäväkohtaisen pätevyyden ja taidon hoitaa liikenneturvallisuustehtäviä olisi katsottava tällöin olennaisesti heikentyneen, minkä vuoksi kelpoisuustodistus olisi peruutettava. Kelpoisuustodistus olisi peruutettava myös, jos henkilölle ei ole tehty määräaikaista tai hänen terveydentilansa vaatimia muita terveystarkastuksia. Henkilö voisi saada kelpoisuustodistuksen takaisin, kun hän on suorittanut hyväksytysti kertauskoulutuksen, kun hän on antanut taidoistaan työnäytteen tai, kun hän on saanut sopivuuslausunnon terveydentilastaan sopivuudestaan liikenneturvallisuustehtävien hoitamiseen.

Kelpoisuustodistus olisi peruutettava, jos on syytä olettaa, että henkilön taidot tai terveydentila eivät enää täytä kelpoisuusvaatimuksia esimerkiksi henkilön osallistuttua vakavaan liikenneonnettomuuteen tai hänen tehtyään vakavan liikennevirheen.

16 §. *Kelpoisuusrekisteri.* Pykälässä säädettäisiin kelpoisuusrekisteristä ja siihen tallettavista, liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden kelpoisuutta koskevista tiedoista. Rekisteri olisi henkilötietolaissa (523/1999) tarkoitettu henkilörekisteri. Pykälässä säädettäisiin tietojen rekisteröiminen rautatieyrityksen, rautatieyritysten kansainvälisen yhteenliittymän ja radanpitoa harjoittavan yrityksen tehtäväksi henkilötietolain vaatimusten edellyttämällä tavalla.

Kelpoisuusrekisteri olisi henkilörekisteri. Rekisterin pitäminen esimerkiksi automaattisen tietojenkäsittelyn avulla on perusteltua muun muassa liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden suuren lukumäärän vuoksi. Tehtäviä hoitaa arviolta 5 000 henkilöä, jotka ovat pääosin VR-konsernin palveluksessa. Rekisteri helpottaisi myös 20 §:ssä tarkoitettua viranomaisen valvonnan toteuttamista. Kelpoisuusrekisteriin talletettaisiin kelpoisuustodistuksien antamista, kelpoisuuskäsitteiden valvomista sekä kelpoisuusasioiden muuta käsittelyä varten hankittavat tarpeelliset tiedot. Näitä tietoja olisivat liikenneturvallisuustehtävää hoitavan henkilön tunnistetietojen lisäksi henkilön yleistä kelpoisuutta, opintosuorituksia ja terveydentilaa koskevat tiedot.

Henkilön tunnistetietoja olisivat henkilön sukunimi ja etunimet, henkilötunnus, henki-

lönnumero ja henkilön osoite. Henkilötietojen tallettaminen on tarpeen henkilön yksilöimiseksi. Henkilön sukunimi ja etunimet, henkilötunnus ja henkilön osoite tulisi aina tallettaa rekisteriin. Jos käytetään henkilönnumeroa, voitaisiin se myös tallettaa rekisteriin.

Henkilön yleistä kelpoisuutta koskevia tietoja olisivat muun muassa tiedot henkilön kielitaidosta ja yleisestä soveltuvuudesta tehtävään. Rekisteriin talletettaisiin henkilön kielitaidon osoittavien todistusten antamispäivä ja kielitaidon sisältö. Soveltuvuusarvioinnin osalta talletettaisiin arvioinnin antamispäivä ja tieto sopivuudesta tehtävään. Jos henkilö sen sijaan olisi todettu arvioinnissa soveltumattomaksi liikenneturvallisuustehtävien hoitamiseen, hänelle ei voitaisi antaa kelpoisuustodistusta. Rekisteriin tallettaisiin kuitenkin tieto soveltumattomuudesta liikenneturvallisuustehtävien hoitamiseen muun muassa kelpoisuustodistuksen peruuttamisen yhteydessä. Henkilön opintosuorituksia koskevia tietoja olisivat oppilaitoksen ja lain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettun kertauskouluttajan antamat tiedot henkilön opintosuorituksista ja henkilölle opintosuoritusten perusteella annetuista tehtäväkohtaisista pätevyyksistä. Rekisteriin tallettaisiin opintotodistusten antamispäivä, koulutusohjelman sisältämät opintokokonaisuudet, tieto niiden hyväksytystä suorittamisesta ja annetut pätevyudet. Lisäksi rekisteriin tallettaisiin tieto kertauskoulutuksen hyväksytystä suorittamisesta ja voimassaoloajasta.

Henkilön terveydentilaa koskevia tietoja olisivat tiedot lain 12 §:n 3 momentin mukaisesti annetuista rautatiealan asiantuntijalääkäreiden sopivuuslausunnoista. Sopivuuslausunnot olisivat työterveyshuoltolain mukaisia eikä niihin sisältyisi henkilön terveydentilaa koskevia arkaluonteisia tietoja kuten sairausdiagnooseja. Rekisteriin tallettaisiin sopivuuslausunnon antamispäivä ja voimassaoloaika sekä tieto sopivuudesta tehtävään. Rekisteriin tallettaisiin myös tieto siitä, onko seuraava terveystarkastus määräaikainen terveystarkastus tai henkilön terveydentilan vaatima muu terveystarkastus. Rekisteriin tallettaisiin myös tiedot liikenneturvallisuustehtäviä hoitaville henkilöille lain 14 §:n nojalla myönnettyistä erivapauksista.

Rekisteriin tallettaisiin myös tiedot kel-

poisuustodistuksen peruuttamisesta.

Liikenneturvallisuustehtäviä hoitavia henkilöitä koskevat arkaluonteisia henkilötietoja sisältävät asiakirjat kuuluisivat automaattisen tietojenkäsittelyn avulla pidettävän kelpoisuusrekisterin kanssa samaan loogiseen rekisterikonaisuuteen. Näiden tietojen osalta tulisi erityisesti sovellettavaksi henkilötietolain 32 §:ssä tarkoitettu tietojen suojaamisvaatimus. Rekisterinpitäjä saisi tällaisia henkilötietoja muun muassa kelpoisuusasioiden käsittelemisen yhteydessä. Näitä tietoja ei niiden arkaluonteisuuden vuoksi talletettaisi kelpoisuusrekisteriin.

17 §. *Kelpoisuusrekisterin ulkopuoliset tietolähteet.* Pykälässä säädettäisiin laissa tarkoitettujen oppilaitosten, kertauskouluttajien ja rautatiealan asiantuntijalääkäreiden velvollisuudesta antaa tarpeelliset tiedot kelpoisuusrekisteriin tallettavaksi tai muutoin kelpoisuusasian käsittelyä varten.

Oppilaitoksen, kertauskouluttajan ja rautatiealan asiantuntijalääkärin olisi annettava tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamisen yhteydessä saaduista liikenneturvallisuustehtävää hoitavaa henkilöä koskevista tiedoista tarpeelliset tiedot kelpoisuusrekisteriä varten aina silloin, kun liikenneturvallisuustehtävää hoitava henkilö on suorittanut hyväksytysti kertauskoulutuksen, hänelle on tehty määräaikainen terveystarkastus tai hänen terveydentilansa vaatima muu terveystarkastus, ja rautatiealan asiantuntijalääkäri on terveystarkastuksen tulosten perusteella antanut henkilön terveydentilaa koskevan sopivuuslausunnon. Tiedot tulisi antaa salassapitosäännösten estämättä. Muutokset henkilön kelpoisuudessa merkittäisiin kelpoisuusrekisteriin, jotta voitaisiin varmistaa rekisterin tietosisällön ajantasaisuus.

Pykälän 2 momentin mukaan tiedot voitaisiin antaa myös konekielisessä muodossa tai teknisen käyttöyhteyden avulla.

18 §. *Rekisteritietojen käyttäminen ja säilytysaika.* Pykälässä säädettäisiin siitä, mihin tarkoitukseen lain 16 §:ssä tarkoitettun kelpoisuusrekisterin tietoja käytettäisiin sekä siitä, miten kauan tietoja säilytettäisiin rekisterissä.

Rekisterinpitäjä saisi käyttää 1 momentin mukaan rekisterin tietoja antaessaan kelpoisuustodistuksia liikenneturvallisuustehtäviin

sekä peruuttaessaan kelpoisuustodistuksia. Se saisi käyttää tietoja myös valvontaan. Lisäksi rekisterinpitäjä käsittelisi kelpoisuustietoja muun muassa tietojen rekisteriin viennin yhteydessä.

Rekisterinpitäjä ei saisi luovuttaa tietoja toisille ilman asianomaisen henkilön suostumusta.

Rekisterinpitäjä säilyttäisi tietoja kelpoisuusrekisterissä niin kauan kuin se olisi kelpoisuuksien voimassaolon tai muun käsitteilyn kannalta tarpeen. Henkilön rekisteritiedot poistettaisiin kelpoisuusrekisteristä kymmenen vuoden kuluttua sen vuoden päättymisestä, jonka aikana henkilön tässä laissa tarkoitettu kelpoisuus on päättynyt.

19 §. *Vastuu kelpoisuusrekisterin tiedoista.* Pykälässä säädettäisiin kelpoisuusrekisterin tietoja koskevista vastuista.

Rekisterinpitäjä vastaisi rekisteriin talletettujen tietojen virheettömyydestä sekä myös tietojen tallettamisen ja käytön laillisuudesta tehtäviensä hoidossa. Lisäksi oppilaitos, lain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettu kertauskouluttaja ja rautatiealan asiantuntijalääkäri vastaisivat omalta osaltaan 17 §:n 1 momentin mukaan rekisteriin antamiensa tietojen virheettömyydestä.

20 §. *Valvonta.* Pykälässä säädettäisiin Ratahallintokeskuksen yleisestä velvollisuudesta valvoa liikenneturvallisuustehtävien kelpoisuusvaatimusten noudattamista sekä pykälässä tarkoitettujen tahojen toimintaa.

Ratahallintokeskus valvoisi 1 momentin mukaan liikenneturvallisuustehtävien kelpoisuusvaatimusten noudattamista. Liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden on aina täytettävä tässä laissa tarkoitettujen kelpoisuusvaatimukset. Ratahallintokeskus voisi valvonnan hoitamista varten pyytää liikenneturvallisuustehtäviä hoitavaa henkilöä koskevia tarpeellisia tietoja muun muassa hänen terveydentilastaan, opintosuorituksistaan ja yleisestä kelpoisuudestaan tehtävään. Ratahallintokeskus voisi pyytää nähtäväksi myös rekisterinpitäjän antaman kelpoisuustodistuksen. Ratahallintokeskus valvoo myös nykyisin liikenneturvallisuustehtävien kelpoisuusvaatimusten noudattamista.

Ratahallintokeskus valvoisi 2 momentin mukaan myös oppilaitosten, kertauskouluttajien, työterveyshuollon ammattihenkilöiden

sekä rautatiealan asiantuntijalääkäreiden toimintaa näiden hoitaessa laissa tarkoitettuja tehtäviä. Oppilaitoksia ja kertauskouluttajia valvottaisiin siltä osin, että näiden tahojen antama koulutus on Ratahallintokeskuksen hyväksymien koulutusohjelmien mukaista. Työterveyshuollon ammattihenkilöiden ja rautatiealan asiantuntijalääkäreiden toimintaa valvottaisiin siltä osin, että terveystarkastukset tehdään ja sopivuuslausunnot annetaan lain ja Ratahallintokeskuksen antamien määräysten mukaisesti. Myös terveystarkastusten tuloksia koskevia tietoja voitaisiin tarvittaessa pyytää terveystarkastusten tekemistä koskevan valvonnan yhteydessä. Ratahallintokeskus valvoo myös nykyisin tässä momentissa tarkoitettujen tahojen toimintaa.

Pykälän 3 momentissa veloitettaisiin rekisterinpitäjä, toiminnanharjoittaja, oppilaitos, kertauskouluttaja, liikenneturvallisuustehtävää hoitava henkilö, työterveyshuollon ammattihenkilö ja rautatiealan asiantuntijalääkäri antamaan salassapitosäännösten esittämättä tarpeelliset tiedot Ratahallintokeskukselle pykälässä säädetyn valvontatehtävän suorittamista varten. Ratahallintokeskus on nykyisinkin voinut pyytää näiltä tahoilta viraston tarpeelliseksi katsomia tietoja valvontaa suorittaessaan.

4 luku **Erinäiset säännökset**

21 §. *Eräät valtuutussäännökset.* Pykälässä säädettäisiin eräistä lain nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella annettavista tarkemmista säännöksistä.

Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella pantaisiin kansallisesti täytäntöön Euroopan yhteisöjen komission liikenneturvallisuustehtävien kelpoisuuksista antamat yhteentoimivuuden tekniset eritelmit.

Komissio valmisteleo parhaillaan liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden kelpoisuudesta annettavia yhteentoimivuuden teknisiä eritelmiä. Yhteentoimivuuden tekniset eritelmit perustuvat suurten nopeuksien rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusdirektiiviin ja tavanomaisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusdirektiiviin sekä direktiivien liitteeseen III. Yhteentoimivuusdirektiivit on Suomessa pantu täytäntöön pääosin rautatiejärjestelmän yhteentoimivuuslailla ja lain no-

jalla annetulla valtioneuvoston asetuksella. Rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuushenkilöstön kelpoisuusvaatimukset eivät kuitenkaan kuulu yhteentoimivuuslain ja -asetuksen soveltamisalaan. Niistä säädettäisiin rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä annettavassa laissa.

Suurten nopeuksien rautatiejärjestelmää varten yhteentoimivuuden tekniset eritelmit on jo osittain annettu Euroopan yhteisöjen komission päätöksillä 2002/730—735/EY. Vastavat tavanomaisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuuden tekniset eritelmit valmistellaan lähivuosina. Ne tulevat olemaan muun muassa liikenneturvallisuustehtävissä toimivien henkilöiden kelpoisuusvaatimusten osalta suurten nopeuksien rautatiejärjestelmän yhteentoimivuuden teknisiä eritelmiä yksityiskohtaisemmat. Nämä liikenneturvallisuustehtävissä toimivien henkilöiden kelpoisuutta koskevat yhteentoimivuuden tekniset eritelmit pantaisiin kansallisesti täytäntöön 1 momentin nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Yhteentoimivuuden teknisten eritelmien mukaiset kelpoisuusvaatimukset vastannevat pääosin tässä laissa tarkoitettuja liikenneturvallisuustehtävien kelpoisuusvaatimuksia.

Valtioneuvoston asetus annettaisiin sen jälkeen, kun tavanomaisen rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävien kelpoisuusvaatimuksia koskevat yhteentoimivuuden tekniset eritelmit on komission päätöksellä annettu. Ne sisältäisivät tarkemmat säännökset liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden koulutuksen järjestämisestä, koulutusvaatimuksista, terveydentilan arvioinnista ja sen järjestämisestä sekä terveydentilavaatimuksista. Pykälään sisällytettävällä valtuutussäännöksellä täydennettäisiin täytäntöönpanovaltuutus koskemaan myös liikenneturvallisuushenkilöstön ammattipätevyyttä.

Pykälän 2 momentissa valtuutettaisiin valtioneuvosto antamaan asetuksella tarkemmat säännökset kelpoisuustodistuksen muodosta ja kelpoisuustodistuksen antamisesta liikenneturvallisuustehtävään sekä kelpoisuutta koskevien tietojen rekisteröimisestä kelpoisuusrekisteriin. Tarkempien säännösten antaminen valtioneuvoston asetuksella olisi perusteltua noudatettavien menettelyjen yksityiskohtaisuuden vuoksi.

22 §. *Vaitiolovelvollisuus.* Pykälässä säädetäisiin viranomaisen ja eräiden laissa tarkoitettujen tahojen vaitiolovelvollisuudesta. Laissa tarkoitettuja liikenneturvallisuustehtäviä hoitavia henkilöitä koskevien tietojen käsittelyyn osallistuvalla henkilöllä olisi 1 momentin mukaan salassapitovelvollisuus asian käsittelyn yhteydessä tietoon tulleista seikoista, jotka viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain tai muun lain nojalla on pidettävä salassa. Ratahallintokeskuksen palveluksessa oleva tai rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävien kelpoisuusasioiden hoitamiseen muuten osallistuva henkilö ei saisi tehtäviin kuulumattomalla tavalla käyttää hyödykseen eikä luvatta ilmaista muille tässä tehtävässä tietoon saamaansa seikkaa, josta lailla on säädetty salassapitovelvollisuus tai joka koskee henkilökohtaisia olosuhteita tai terveydentilaa.

Ratahallintokeskus, rekisterinpitäjä sekä laissa tarkoitettujen toiminnanharjoittaja, oppilaitos, kertauskouluttaja, rautatiealan asiantuntijalääkäri ja työterveyshuollon ammattihenkilö saavat tehtäviä hoitaessaan tietoonsa sellaisia yksityistä henkilöä koskevia tietoja, jotka on erikseen säädetty salassa pidettäviksi. Vaitiolovelvollisuudesta ja tietojen luovuttamisen ehdoista on tarpeellista säätää myös rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtäviä koskevassa laissa. Viranomaisen hallussa olevia tietoja koskee viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki.

Virkasalaisuuden rikkominen on säädetty rangaistavaksi rikoslaissa. Virkamiesten salassapitovelvollisuutta vastaava salassapitovelvollisuus ehdotetaan säädettäväksi myös muille kelpoisuusasioiden käsittelyyn osallistuville henkilöille.

Salassa pidettävän tiedon ilmaisemisesta viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle toimielimelle säädetään lailla. Rangaistus vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta tuomittaisiin rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan.

23 §. *Muutoksenhaku.* Ratahallintokeskuksen tämän lain nojalla antamaan päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Asioiden luonteen vuoksi päätöstä olisi valituksesta huolimatta kuitenkin noudatetta-

va, jollei valitusviranomaisen toisin määrää.

24 §. *Voimaantulo.* Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005. Kelpoisuustodistusta ja kelpoisuusrekisteriä koskevia 13 §:ää sekä 15—19 §:iä sovellettaisiin kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2007 lukien, jolloin kansallinen tavaraliikenne avataan uuden yhteisöläinsäädännön mukaisesti kilpailulle. Huhtikuussa 2004 hyväksytyyn EU:n toiseen rautatiepakettiin kuuluvan yhteisön rautateiden kehittämisestä annetun neuvoston direktiivin 91/440/ETY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/51/EY mukaan jäsenvaltioiden on viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2007 avattava tavaraliikennepalvelut kilpailulle. Kilpailun avauduttua saattaa Suomenkin tavaraliikennemarkkinoille tulla muita rautatieyrityksiä, joille on myös liikenneturvallisuushenkilöstön kelpoisuusmenettelyn kautta taattava tasapuoliset kilpailun edellytykset.

Rekisterinpitäjän olisi kuitenkin jo ennen lain voimaantuloa ja siirtymäkauden päättymistä voitava ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin muun muassa kelpoisuusrekisterin käyttöönottamiseksi.

25 §. *Siirtymäsäännökset.* Liikenneturvallisuustehtävää valtion rataverkolla hoitavien henkilöiden voimassa olevat kelpoisuudet ja erivapaudet laissa tarkoitettujen liikenneturvallisuustehtävien hoitamiseen olisivat sellaisenaan edelleen voimassa lain tullessa voimaan. Liikenneturvallisuustehtäviä hoitavilla henkilöillä on nykyisin oppilaitoksen tai kertauskouluttajan antama tehtäväkohtainen pätevyys ja rautatiealan asiantuntijalääkäriin sopivuuslausunto terveydellisestä sopivuudesta liikenneturvallisuustehtävään. Ratahallintokeskus on myös myöntänyt eräille henkilöille erivapauden liikenneturvallisuustehtävään. Henkilöille annetut kelpoisuudet ja erivapaudet olisivat lain voimaan tullessa sellaisenaan voimassa.

Lain 7 §:n 3 momentissa tarkoitettuja vaatimuksia sovellettaisiin yksityisraiteilla tapahtuvaan liikennöintiin viimeistään kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta. Nykyisin suurimmalla osalla liikenneturvallisuustehtäviä yksityisraiteilla hoitavilla henkilöillä on oppilaitoksen tai kertauskouluttajan antama tehtäväkohtainen pätevyys. Koska kaikil-

la henkilöillä tehtäväkohtaista pätevyyttä ei kuitenkaan ole tai se on puutteellinen, edellyttäisiin näiltä henkilöiltä 7 §:n 3 momentin mukaista pätevyyttä momentissa mainitussa siirtymäajassa.

Liikenneturvallisuustehtäviä hoitavilla henkilöillä olisi oltava lain 13 §:n mukaisesti annettu kelpoisuustodistus tehtävään vuoden kuluessa lain voimaantulosta eli 31 päivänä joulukuuta 2007 mennessä. Vuoden siirtymäkausi olisi tarpeellinen kelpoisuustodistuksen antajalle samoin kuin asianomaisille laissa tarkoitettuja liikenneturvallisuustehtäviä hoitaville henkilöille.

Ratatoihin liittyviä liikenteen turvaamis- ja varmistustehtäviä hoitavat henkilöt toimivat jo nykyisin kansallisesti kilpailluilla markkinoilla. Kuitenkin lain 13 §:ää sekä 15—19 §:iä sovellettaisiin kaikkiin laissa tarkoitettuihin henkilöstöryhmiin vasta 1 päivästä tammikuuta 2007 alkaen. Kelpoisuustodistus tulisi olla vuoden 2007 loppuun mennessä kaikkien tämän lain 13 §:ssä tarkoitettujen toiminnanharjoittajien palveluksessa tai toiminnassa mukana olevilla liikenneturvallisuustehtäviä hoitavilla henkilöillä.

Rekisterinpitäjän olisi otettava 16 §:ssä tarkoitettu kelpoisuusrekisteri käyttöön viimeistään kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta.

1.2. Rautatielaki

23 §. *Ratakapasiteetin käyttö ja peruuttaminen.* Ehdotuksessa rautatielaiksi, sellaisena kuin se sisältyi hallituksen esitykseen rautatielaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 162/2002 vp), ehdotettiin ratakapasiteetin hakijoiksi rautatieyrityksen ja rautatieyritysten kansainvälisen yhteenliittymän lisäksi liikenne- ja viestintäministeriötä sekä Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskuntaa. Lakiehdotuksen eduskuntakäsittelyssä kuitenkin poistettiin ministeriö ja Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta ratakapasiteetin hakijoina lakiehdotuksen 2 §:n 7 kohdasta. Tämän vuoksi ehdotetaan, että lain 23 §:n 1 momentista vastaavasti poistettaisiin tarpeettomana virke, jonka mukaan rautatieyritys voi käyttää sellaista ratakapasiteettia, joka on myönnetty muulle kuin rautatieliikenteen harjoittajan asemassa olevalle hakijalle ja jo-

ta käytetään tämän hakemaa liikennettä varten.

26 §. *Liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden kelpoisuusvaatimukset.* Rautatielain 26 §:ssä edellytetään rautateiden liikuvan kaluston kuljettajilta, liikenteenohjaukseen osallistuvilta sekä muilta välittömästi liikenneturvallisuustehtäviä hoitavilta henkilöiltä tehtävien asianmukaisen hoitamisen vaatimaa terveyttä, koulutusta ja muuta kelpoisuutta sen mukaan kuin siitä on erikseen säädetty tai määrätty. Lain perusteluissa todetaan, että Ratahallintokeskus on antanut tarkemmat määräykset välittömästi liikenneturvallisuuteen vaikuttavia tehtäviä hoitavien henkilöiden tehtäväkohtaisista terveydentilavaatimuksista sekä koulutus- ja muista kelpoisuusvaatimuksista. Näitä määräyksiä sovelletaan rautatielain siirtymäsäännösten nojalla edelleen sellaisenaan, kunnes niiden soveltamisesta muuta säädetään tai määrätään.

Rautatielain 26 § ehdotetaan pysytettäväksi sisällöltään voimassa olevaa pykälää vastavana. Säännökseen lisättäisiin kuitenkin sana ”rautatiejärjestelmän”, jolloin kytkentä rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuuteen olisi nykyistä selkeämpi. Samalla pykälän rakennetta muutettaisiin siten, että sanottu säännös siirrettäisiin pykälän 1 momentiksi. Rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä annettavassa laissa säädettäisiin säännöksen mukaisesti välittömästi liikenneturvallisuuteen vaikuttavia rautatiejärjestelmän tehtäviä hoitavien henkilöiden kelpoisuusvaatimuksista.

Lain 26 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, joka sisältäisi kelpoisuutta koskevat perusvaatimukset sellaisille rautatiejärjestelmässä suoritettaville tehtäville, joiden suorittaminen vaikuttaa välillisesti rautatiejärjestelmän turvallisuuteen. Näitä tehtäviä olisivat rataa ja sen laitteisiin kohdistuvat rakennus- ja kunnossapitotehtävät. Momentissa tarkoitettuja tehtäviä olisivat muun muassa rautatiejärjestelmään kuuluvien rautateiden liikenteenohjaus- ja turvalaitteiden asentaminen, kunnossapito ja huolto sekä tehtävät, joissa tarkastetaan ja hyväksytään rakennus-, asennus- tai huoltotyön jälkeen rautatiejärjestelmään kuuluvat radat tai laitteet käyttöön otettaviksi rautatieliikenteessä. Momentin soveltamisalaan kuuluisivat myös rautateiden liik-

kuvan kaluston asennus-, huolto- ja tarkastustehtävät silloin, kun työ kohdistuu kaluston pyöriin, jarrujärjestelmiin tai telirakenteisiin tai sellaisiin kalustossa oleviin laitteisiin, jotka ovat osa rautateiden liikenteenohjaus- tai turvajärjestelmiä. Tällaiset tehtävät eivät kuuluisi rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä annettavan lain soveltamisalaan.

Pykälän 2 momentissa edellytettäisiin rautatiejärjestelmän turvallisuuteen vaikuttavia tehtäviä hoitavilta henkilöiltä tehtävien asianmukaisen hoitamisen vaatimaa terveystä, koulutusta ja muuta kelpoisuutta. Heidän olisi oltava vähintään 18 vuoden ja enintään 65 vuoden ikäisiä ja muutoinkin sopivia hoitamaansa tehtävään. Nämä henkilöt kuuluisivat yleisen työterveyshuoltolainsäädännön soveltamisalaan. Heiltä edellytettäisiin tehtävien vaatimaa ammattikoulutusta tai muuta pätevyyttä. Lisäksi voitaisiin edellyttää esimerkiksi tehtävien vaatimaa työkokemusta. Momentin mukaiset ikävaatimukset tulisivat näissä tehtävissä sovellettaviksi, jotta yleinen liikenneturvallisuus ei vaarantuisi. Henkilöiltä edellytettäisiin lisäksi sopivuutta tehtävään. Sopivuudella tarkoitettaisiin sellaista henkilön koulutusta, kokemusta, taitoa ja sellaisia henkilökohtaisia ominaisuuksia, joilla on merkitystä työtehtävien hoitamiseksi. Henkilön tulisi myös olla terveydentilaltaan sopiva tehtävään. Sopivuuden arvioinnissa noudatettaisiin yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain säännöksiä.

Pykälän 3 momentin mukaan rautatieyrittäjä, rautatieyrittäjien kansainvälinen yhteenliittymä ja radanpitoa harjoittava yritys olisivat velvollisia antamaan edellytykset täyttävälle palveluksessaan olevalle henkilölle kelpoisuustodistuksen.

Pykälän 4 momentin mukaan 3 momentissa mainitut yritykset olisivat velvollisia pitämään rekisteriä niistä työntekijöistä, joilla on kelpoisuustodistus. Rekisterin pitämiseen sovellettaisiin samoja säännöksiä kuin mitä rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä annetussa laissa (/) on säädetty.

Rautatieliikenteen turvallisuuden varmistamiseksi Ratahallintokeskus valtuutettaisiin pykälän 5 momentissa antamaan tarkemmat määräykset välillisesti rautatiejärjestelmän turvallisuuteen vaikuttavia tehtäviä hoitavien

henkilöiden kelpoisuusvaatimuksista. Ratahallintokeskus ei kuitenkaan voisi määrätä rautatiejärjestelmässä suoritettavien tehtävien kelpoisuusvaatimuksista siltä osin kuin niistä määrääminen kuuluu toisen viranomaisen toimivaltaan. Näitä ovat muun muassa sähköalan työt, joiden pätevyysvaatimuksista päättäminen kuuluu kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan tehtäviin.

Pykälän 5 momentin mukaan Ratahallintokeskus voisi erityisestä syystä myöntää erivapauden 2 momentin mukaisista kelpoisuusvaatimuksista. Tehtäväkohtaisista ammattikoulutusta tai muuta pätevyyttä koskevista vaatimuksista voitaisiin myöntää erivapaus tilanteessa, jossa henkilöllä on muuta soveltuvaa koulutusta tai työkokemusta, jolla vaatimukset voitaisiin korvata. Myös työkokemuksen pituudesta voitaisiin myöntää erivapauksia. Momentin mukaisista ikä- tai sopivuusvaatimuksista ei myönnettäisi erivapauksia. Erivapauden myöntämisellä ei koskaan saisi vaarantaa rautatieliikenteen turvallisuutta.

29 §. *Liikenteenohjauspalveluille ja rautateiden liikkuvan kaluston katsastuspalveluille asetettavat vaatimukset.* Pykälän 2 momentissa olevat viittaukset ehdotetaan muutettaviksi uutta lainsäädäntöä vastaaviksi hallintomenettelylain ja kielilain osalta muuttamalla viittaus hallintomenettelylakiin viittaukseksi 1 päivänä tammikuuta 2004 voimaan tulleeseen hallintolakiin (434/2003), jolla on kumottu hallintomenettelylaki. Vastaavasti viittaus kumottuun kielilakiin ehdotetaan muutettavaksi samana päivänä voimaan tulleeseen uuteen kielilakiin (423/2003). Lisäksi säännöksestä ehdotetaan poistettaviksi hallintolailta kumotut asiakirjain lähettämisestä annettu laki ja tiedoksiannosta hallintoasioissa annettu laki.

1.3. Laki Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta

3 §. *Euroopan laajuista rautatiejärjestelmää koskevat vaatimukset.* Pykälän 2 momentissa valtuutetaan Ratahallintokeskus antamaan tarkemmat määräykset Euroopan yhteisöjen komission perusparametreja koskevien päätösten ja suositusten sekä yhteentoimivuuden teknisten eritelmien kansallisesta

täytäntöönpanosta. Yhteisön voimassa olevan yhteentoimivuussääntelyn soveltamisala on rajoitettu koskemaan Euroopan laajuista rautatiejärjestelmää. Pykälän 2 momentin valtuussäännöstä ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti siten, että Ratahallintokeskus antaisi teknisten eritelmien täytäntöönpanomääräykset ainoastaan Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän osalta.

Ratahallintokeskus voisi edelleen antaa Euroopan laajuista rautatiejärjestelmää koskevia määräyksiä myös pykälän 3 momentin nojalla siinä säädetyin edellytyksin. Valtuutussäännös kattaisi myös muut kuin Euroopan laajuiseen rautatiejärjestelmään kuuluvat valtion rataverkon radat, joita pykälän 2 momentin nojalla annettavat täytäntöönpanomääräykset eivät koskisi.

9 §. *Hyvän hallinnon vaatimukset.* Pykälän 1 momentissa olevat viittaukset ehdotetaan muutettaviksi vastaavasti kuin rautatielain 29 §:n 2 momentissa. Lisäksi momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että ilmoitetun laitoksen on rautatiejärjestelmän yhteentoimivuuslaissa tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan noudatettava ”soveltuvin osin” niitä hallinnollisia lakeja, joihin momentissa viitataan.

12 §. *Rangaistussäännös.* Pykälän 1 momentin viittaus 3 §:n 3 momenttiin ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta annetun lain muuttamisesta (200/2003) annettua lakia.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Laissa tarkoitettuja liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden kelpoisuutta koskevista perusvaatimuksista säädettäisiin lailla. Kelpoisuusvaatimukset määritellään yksityiskohtaisemmin Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusdirektiivien nojalla lähivuosina annettavissa yhteentoimivuuden teknisissä eritelmissä. Lain 21 §:n nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella pantaisiin kansallisesti täytäntöön liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden kelpoisuusvaatimuksia koskevat tekniset eritelmat samoin kuin rautatiejärjestelmän yhteentoimivuuksilain 3 §:n nojalla pannaan

Ratahallintokeskuksen päätöksellä kansallisesti täytäntöön sanotussa laissa tarkoitettut tekniset eritelmat. Kelpoisuusvaatimuksia koskevat tekniset eritelmat ovat yksityiskohtaisia ja koskevat teknisten eritelmien soveltamisalaan kuuluvia liikenneturvallisuustehtäviä. Niitä on tarkoitus muuttaa ammattipätevyysvaatimusten ja työterveyden kehityksen edellyttämällä tavalla komitologiamenettelyssä. Lailla säädettäisiin myös liikenneturvallisuustehtävän kelpoisuusvaatimukset täyttävälle henkilölle annettavasta kelpoisuustodistuksesta tehtävään. Tarkemmat säännökset noudatettavasta menettelystä annettaisiin lain nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksen antaminen olisi perusteltua noudatettavien menettelyjen yksityiskohtaisuuden vuoksi.

Ratahallintokeskus voisi lain 10 §:n 2 momentin nojalla antaa liikenneturvallisuustehtäviä koskevat tarkemmat määräykset liikenneturvallisuustehtäviä hoitavilta henkilöiltä edellytetyistä aistivaatimuksista sekä tehtävien hoitamiseen vaikuttavista sairauksista, vammoista, muusta toimintakyvyn heikentymisestä tai muusta vastaavasta tehtävän hoitamista heikentävästä ominaisuudesta sekä niiden arvioinnista. Näillä määräyksillä täydennettäisiin edellä tarkoitettuja teknisiä eritelmiä siltä osin kuin määräykset kohdistuvat teknisten eritelmien soveltamisalaan kuuluviin liikenneturvallisuustehtäviin. Ratahallintokeskus määritteli aistien osalta muun muassa liikenneturvallisuustehtävissä edellytettävät näkö- ja kuulovaatimukset. Ratahallintokeskus määritteli myös ne sairaudet ja tilat, jotka muodostavat esteen liikenneturvallisuustehtävien hoitamiseksi. Lisäksi Ratahallintokeskus määritteli muun muassa, millä ehdoilla sellainen liikenneturvallisuustehtäviä hoitava henkilö, jonka sairaus ei vielä muodosta estettä liikenneturvallisuustehtävien hoitamiseksi, voi toimia tehtävissään liikenneturvallisuuden vaarantumatta. Ratahallintokeskus voisi lisäksi lain 10 §:n 3 momentin nojalla määrittellä tarkemmin lääketieteelliset arviointiperusteet, joilla liikenneturvallisuustehtäviä hoitavan henkilön edellä tarkoitettu sairaus todettaisiin. Ratahallintokeskus määritteli momentin nojalla myös millaisilla tutkimusmenetelmillä ja -välineillä terveystarkastukset tulisi suorittaa,

jotta tarkastuksen tuloksia voitaisiin pitää luotettavina.

Lisäksi Ratahallintokeskus valtuutettaisiin rautatielain 26 §:n 2 momentissa antamaan tarkemmat määräykset muita kuin rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtäviä koskevassa laissa tarkoitettuja rautatieliikenteen turvallisuuteen vaikuttavia tehtäviä hoitavien henkilöiden kelpoisuusvaatimuksista. Myös nämä määräykset ovat hyvin yksityiskohtaisia ja kohdistuvat vastaavasti tiettyihin ammattiryhmiin samoin kuin viraston antamat tarkemmat määräykset liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden kelpoisuusvaatimuksista. Ratahallintokeskus voisi määrittellä tehtäväkohtaisesti muun muassa vaadittavan ammattikoulutuksen tai muun pätevyyden sisällön, vaadittavan työkokemuksen ja sen pituuden, kelpoisuuden voimassaolon ja sen myöntävät tahot.

3. Voimaantulo

Lakiehdotukset ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005.

4. Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Esitykseen sisältyy eräitä valtiosääntöoikeudellisesti huomionarvoisia säännöksiä. Tällaisia ovat erityisesti yksilön oikeusasemaa koskevat kelpoisuus- ja terveydentilavaatimukset, henkilötietojen suoja sekä alemmanasteista norminantovaltaa koskevat valtuutussäännökset. Kelpoisuus- ja terveydentilavaatimuksista ehdotetaan säädettäväksi rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä annettavaksi ehdotetulla lailla. Vastaavasti rautatielain 26 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi muiden kuin edellä mainitussa laissa tarkoitettuja rautatieliikenteen turvallisuuteen vaikuttavia tehtäviä hoitavien henki-

löiden kelpoisuusvaatimuksista. Lakien säännökset sisältäisivät kelpoisuutta, terveydentilaa ja pätevyyttä koskevat perusedellytykset niissä tarkoitetuissa tehtävissä. Säännökset olisivat tarkkarajaiset ja täsmälliset. Niitä on pidettävä perusteltuina rautatieliikenteen turvallisuuden varmistamiseksi. Ne eivät rajoittaisi yksilön oikeuksia perusoikeuksien vastaisesti. Alemmanasteisella sääntelyllä annettaisiin lain säännöksiä täydentävät tarkemmat säännökset kelpoisuus- ja terveydentilavaatimuksista.

Laissa säädettäisiin kelpoisuusrekisteriin talletettavista henkilötiedoista, rekisteritietojen käyttämisestä ja säilytysajasta sekä kelpoisuusrekisterin tietoja koskevasta vastuusta. Henkilötietojen suoja koskevat säännökset olisivat täsmällisiä. Niistä ilmenisivät rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö sekä niiden sallitut käyttötarkoitukset ja tietojen säilytysaika.

Ehdotuksen mukaan Ratahallintokeskuk-sella olisi rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtäviä koskevassa laissa tarkoitettun valvontatehtävänsä hoitamiseksi oikeus saada liikenneturvallisuustehtäviä hoitavilta henkilöiltä, työterveyshuollon ammattihenkilöiltä ja rautatiealan asiantuntijalääkäreiltä sekä lain 20 §:ssä mainituilta muilta alan toimijoilta valvontatehtävän suorittamiseksi tarvitsemansa tiedot salassapitovelvollisuuden estämättä. Ehdotettua tiedonsaantioikeutta on pidettävä viraston valvontatehtävän asianmukaisen hoitamisen varmistamiseksi perusteltuna.

Ehdotusta valmisteltaessa on edellä esitetyn perusteella katsottu, että laki voidaan säätää tavallisena lakina.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on edistää rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuutta ja yhteistä liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden kelpoisuusvaatimukset.

2 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan liikenneturvallisuustehtäviä valtion rataverkolla hoitavien henkilöiden kelpoisuusvaatimuksiin. Lisäksi lakia sovelletaan liikenneturvallisuustehtävien hoitamista varten annettavaan koulutukseen sekä tehtäviä hoitavien henkilöiden terveydentilan arviointiin ja arviointimenettelyyn.

Lakia sovelletaan valtion rataverkkoon liitettyllä yksityisraiteella siltä osin kuin yksi-

tyisraiteella suoritettavalla liikenneturvallisuustehtävällä on välitöntä vaikutusta liikennöintiin valtion rataverkolla.

3 §

Liikenneturvallisuustehtävä

Tässä laissa liikenneturvallisuustehtävällä tarkoitetaan rautatiejärjestelmässä suoritettavaa tehtävää, joka vaikuttaa välittömästi rautatieliikenteen liikenneturvallisuuteen.

4 §

Toiminnanharjoittajan vastuu

Rautatielaissa (198/2003) tarkoitettu

- 1) rautatieyritys ja rautatieyritysten kansainvälinen yhteenliittymä,
- 2) museoliikennettä harjoittava yhteisö,
- 3) yksityisraiteella toimiva yritys ja yhteisö sekä
- 4) radanpitoa harjoittava yritys

vastaavat toiminnassaan siitä, että niiden palveluksessa tai toiminnassa mukana olevat

liikenneturvallisuustehtäviä hoitavat henkilöt täyttävät tässä laissa säädetyt kelpoisuusvaatimukset.

2 luku

Liikenneturvallisuustehtäviä koskevat kelpoisuusvaatimukset

5 §

Kelpoisuusvaatimusten perusteet

Liikenneturvallisuustehtävää hoitavan henkilön yleisenä kelpoisuusvaatimuksena ovat sopivuus liikenneturvallisuustehtävän hoitamiseen, liikenteenhoidossa käytettävän kielien riittävä taito sekä vähintään 18 vuoden ja enintään 65 vuoden ikä.

Liikenneturvallisuustehtäviä hoitavalla henkilöllä on oltava 7 §:n 2 momentin 1—4 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä hoitaessaan 7 §:n 4 momentin mukainen tehtäväkohtainen pätevyys. Henkilön on lisäksi täytettävä 9 ja 10 §:ssä tarkoitettut terveydentilavaatimukset. Rautatieliikenteen ohjaamisessa käytettäviä turvalaitteita huoltavan henkilön on myös täytettävä tässä laissa tarkoitettut terveydentilavaatimukset.

6 §

Oppilaitoksen hyväksyminen

Ratahallintokeskus hyväksyy tässä laissa tarkoitettun koulutuksen järjestäjäksi sellaisen liikenneturvallisuuskoulutusta antavan yhtiön tai muun yhteisön (*oppilaitos*), jonka henkilöstöllä on koulutustehtävän hoitamisen edellyttämä rautatiejärjestelmän hyvä ammatillinen osaaminen.

7 §

Koulutusohjelmat ja koulutusta vastaavat pätevyudet

Ratahallintokeskus hyväksyy liikenneturvallisuustehtävien koulutusohjelmat. Koulutusohjelmaan on sisällytettävä ainakin rautatiejärjestelmän perustiedot, tehtävissä sovellettavat säännökset ja määräykset sekä pe-

rehdyttäminen koulutusohjelman mukaisiin tehtäviin.

Koulutusohjelmat annetaan seuraavia tehtäväkokonaisuuksia varten:

- 1) liikkuvan kaluston kuljettaminen;
- 2) muut liikenneturvallisuustehtävät ratapihatyöskentelyssä ja liikkuvassa kalustossa;
- 3) liikenteenohjaus;
- 4) ratatöihin liittyvät liikenteen turvaamis- ja varmistustehtävät; sekä
- 5) kertauskoulutus 1—4 kohdassa tarkoitettuja tehtäväkokonaisuuksia varten.

Koulutusohjelma voidaan rajata vain osaan 2 momentissa tarkoitetuista tehtäväkokonaisuuksista. Ratahallintokeskus voi hyväksyä yksityisraiteiden liikennettä varten koulutusohjelman ottaen huomioon yksityisraiteiden liikenteen laadun ja laajuuden.

Koulutusohjelman mukainen hyväksytty opintosuoritus antaa tehtäväkohtaisen pätevyyden koulutusohjelmassa määriteltyn tehtävään.

8 §

Pätevyyden voimassaolo

Liikenneturvallisuustehtävissä toimivan henkilön 7 §:n 4 momentin mukainen tehtäväkohtainen pätevyys on voimassa toistaiseksi, jos liikenneturvallisuustehtävissä toimiva henkilö on osallistunut kertauskoulutukseen ja toiminut pätevyytensä mukaisissa liikenneturvallisuustehtävissä vähintään 14 päivän ajan edellisten 12 kuukauden aikana.

Kertauskoulutuksen on oltava vähintään yhden ja enintään kolmen päivän pituinen. Siihen on osallistuttava määrävuosina koulutusohjelmassa edellytetyllä tavalla.

Kertauskoulutusta saa antaa 6 §:ssä tarkoitettu oppilaitos tai Ratahallintokeskuksen tehtävään hyväksymä liikenneturvallisuusasioihin perehtynyt henkilö.

9 §

Yleiset terveydentilavaatimukset

Liikenneturvallisuustehtävissä saa toimia vain henkilö, jolla on riittävät fyysiset ja henkiset toimintaedellytykset liikenneturvallisuustehtävän suorittamiseen ja voimassa

oleva 12 §:n 3 momentissa tarkoitettu rautatiealan asiantuntijalääkäriin sopivuuslausunto terveydentilavaatimusten täyttymisestä.

Liikenneturvallisuustehtävässä ei saa toimia, jos henkilön sairaus, vika, vamma, muu toimintakyvyn heikentyminen tai muu vastaava ominaisuus olennaisesti heikentää hänen kykyään toimia liikenneturvallisuustehtävässä.

Liikenneturvallisuustehtävässä ei saa toimia alkoholin tai muun huumausaineen vaikutuksen alaisena. Liikenneturvallisuustehtävän hoitamiseen vaikuttavia lääkkeitä saa käyttää ainoastaan, jos 11 §:n 1 momentissa tarkoitettu rautatiealan asiantuntijalääkäri tai pykälän 2 momentissa tarkoitettu työterveyshuollon hoitava lääkäri hyväksyy niiden käytön liikenneturvallisuustehtävien hoitamisen yhteydessä.

10 §

Erityiset terveydentilavaatimukset

Liikenneturvallisuustehtävän erityiset terveydentilavaatimukset on arvioitava ottaen huomioon tehtävän vaatavuustaso.

Ratahallintokeskus voi antaa tarkemmat määräykset tehtäväkohtaisesti vaadittavista aistivaatimuksista sekä liikenneturvallisuustehtävien hoitamiseen vaikuttavista sairauksista, vioista, vammoista, muusta toimintakyvyn heikentymisestä tai muusta vastaavasta liikenneturvallisuustehtävän hoitamista heikentävästä ominaisuudesta sekä niiden arvioinnista.

Lisäksi Ratahallintokeskus voi antaa tarkemmat määräykset 1 momentissa tarkoitettujen terveydentilan lääketieteellisistä arviointiperusteista ja -menetelmistä.

11 §

Asiantuntijalääkäriiden ja muiden asiantuntijoiden hyväksyminen

Ratahallintokeskus hyväksyy hakemukselta liikenneturvallisuustehtävissä toimivien terveydentilan arviointia ja arviointimenettelyä varten laillistetun lääkärin (*rautatiealan*

asiantuntijalääkäri), joka on perehtynyt erityisesti liikennelääketieteeseen ja jolla on hyvä perehtyneisyys ja käytännön kokemusta rautatieliikenteessä vaadittavasta terveydentilasta.

Ratahallintokeskus hyväksyy hakemukselta liikenneturvallisuustehtävissä toimivien terveystarkastuksia varten työterveysaseman työterveyshuollon ammattihenkilöt, joilla on riittävä perehtyneisyys rautatiealan liikenneturvallisuustehtävissä toimivien henkilöiden työn edellyttämiin erityisvaatimuksiin.

12 §

Terveydentilan arviointi

Edellä 11 §:n 2 momentissa tarkoitettujen työterveyshuollon ammattihenkilön on tehtävä työterveyshuoltolain (1383/2001) mukainen terveystarkastus liikenneturvallisuustehtävässä toimivalle henkilölle ennen kuin henkilö aloittaa 3 §:ssä tarkoitettussa tehtävässä.

Terveystarkastus on tehtävä liikenneturvallisuusvaatimusten aiheuttaman työn erityisten terveydentilavaatimusten takia myös silloin, kun on syytä epäillä, että:

1) henkilön terveydentila ei täytä 9 §:n 1 momentissa ja 10 §:n 2 momentissa tarkoitettuja vaatimuksia; tai

2) terveystarkastukseen on muita liikenneturvallisuuteen liittyviä syitä.

Rautatiealan asiantuntijalääkäri antaa terveystarkastuksen tulosten perusteella terveydentilavaatimusten täyttymisestä lausunnon henkilön terveydentilasta sopivuudesta liikenneturvallisuustehtäviin. Sopivuuslausunto on voimassa seuraavaan 4 momentissa tarkoitettuun määräaikaiseen terveystarkastukseen tai rautatiealan asiantuntijalääkäriin erikseen määräämään terveystarkastukseen asti.

Määräaikainen terveystarkastus on tehtävä kolmen kuukauden kuluessa liikenneturvallisuustehtävää hoitavan henkilön täytettyä 25 vuotta ja sen jälkeen vähintään viiden vuoden välein 40 ikävuoteen asti. Henkilön täytettyä 40 vuotta määräaikainen terveystarkastus on tehtävä vähintään kolmen vuoden välein 61 ikävuoteen asti ja sen jälkeen joka vuosi 65 ikävuoteen asti.

3 luku

Kelpoisuus ja kelpoisuusrekisteri

13 §

Kelpoisuustodistuksen antaminen

Rautatielaisissa tarkoitettun rautatieyrityksen, rautatieyritysten kansainvälisen yhteenliittymän ja radanpitoa harjoittavan yrityksen on annettava kelpoisuustodistus palveluksessaan olevalle henkilölle, jos:

- 1) henkilöllä on 5 §:n 1 momentissa tarkoitettu yleinen kelpoisuus tehtävään;
- 2) henkilö on suorittanut hyväksytysti vaaditut opintosuoritukset ja saanut siitä oppilaitokselta todistuksen;
- 3) henkilölle on tehty 12 §:n 1 momentissa tarkoitettu terveystarkastus; ja
- 4) rautatiealan asiantuntijalääkäri on antanut 12 §:n 3 momentin mukaisesti henkilön terveydentilaa koskevan sopivuuslausunnon.

14 §

Erivapauden myöntäminen

Ratahallintokeskus voi erityisestä syystä myöntää erivapauden liikenneturvallisuustehtävien tehtäväkohtaisesta pätevyydestä ja terveydentilavaatimuksista. Erivapaus voidaan myöntää toistaiseksi tai määräajaksi. Erivapauden myöntämisellä ei saa vaarantaa rautatieliikenteen turvallisuutta.

15 §

Kelpoisuustodistuksen peruuttaminen

Kelpoisuustodistuksen antajan on peruutettava kelpoisuustodistus, jos henkilö ei enää täytä tehtävän kelpoisuusvaatimuksia.

16 §

Kelpoisuusrekisteri

Kelpoisuustodistuksen antajan on pidettävä liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden kelpoisuutta koskevista tiedoista kelpoisuusrekisteriä. Kelpoisuusrekisteri on

henkilötietolaisissa (523/1999) tarkoitettu henkilörekisteri.

Rekisteriin talletetaan henkilön tunnistetietoina henkilön nimi, henkilötunnus ja henkilön osoite. Rekisterinpitäjän käyttämä henkilön henkilönnumero voidaan tarvittaessa tallettaa rekisteriin.

Rekisteriin talletetaan kelpoisuustodistuksen antamista, kelpoisuuden valvomista sekä kelpoisuusasioiden muuta käsittelyä varten tarpeelliset tiedot:

- 1) henkilön yleisestä kelpoisuudesta tehtävään;
- 2) oppilaitoksen ja kertauskouluttajan antamasta tehtäväkohtaisesta pätevyydestä sekä niiden hyväksymistä opintosuorituksista;
- 3) rautatiealan asiantuntijalääkäriin antamasta terveydentilaa koskevasta sopivuuslausunnosta; sekä
- 4) Ratahallintokeskuksen myöntämistä erivapauksista.

Rekisteriin talletetaan myös tiedot kelpoisuustodistuksen peruuttamisesta.

17 §

Kelpoisuusrekisterin ulkopuoliset tietolähteet

Oppilaitoksen, kertauskouluttajan ja rautatiealan asiantuntijalääkäriin on salassapitosäännösten estämättä annettava kelpoisuusrekisteriä varten tarpeelliset tiedot, kun henkilö on suorittanut hyväksytysti kertauskoulutuksen tai hänelle on tehty määräaikainen terveystarkastus tai muu hänen terveydentilansa vaatima terveystarkastus.

Tässä pykälässä tarkoitettut tiedot voidaan antaa myös konekielisessä muodossa tai teknisen käyttöyhteyden avulla.

18 §

Rekisteritietojen käyttäminen ja säilytysaika

Rekisterinpitäjä saa käyttää rekisterin tietoja kelpoisuustodistusten antamiseen ja peruuttamiseen sekä kelpoisuuksien valvontaan ja muuhun kelpoisuusasioiden käsittelyyn. Tietoja ei saa luovuttaa rekisteristä ilman asianomaisen henkilön suostumusta.

Henkilön rekisteritiedot poistetaan rekisteristä kymmenen vuoden kuluttua sen vuoden

päättymisestä, jonka aikana hänen tässä laissa tarkoitettu kelpoisuutensa on päättynyt.

19 §

Vastuu kelpoisuusrekisterin tiedoista

Rekisterinpitäjä vastaa rekisteriin talletettujen tietojen virheettömydestä sekä tallettamisen ja käytön laillisuudesta tehtäviensä hoidossa.

Oppilaitos, kertauskouluttaja ja rautatiealan asiantuntijalääkäri vastaavat 17 §:n 1 momentin mukaan rekisteriin antamiensa tietojen virheettömydestä.

20 §

Valvonta

Ratahallintokeskus valvoo liikenneturvallisuustehtävien kelpoisuusvaatimusten noudattamista.

Ratahallintokeskus valvoo myös oppilaitosten, kertauskouluttajien, rautatiealan asiantuntijalääkäreiden sekä työterveyshuollon ammattihenkilöiden toimintaa niiden hoitaessa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä.

Rekisterinpitäjän, toiminnanharjoittajan, oppilaitoksen, kertauskouluttajan sekä liikenneturvallisuustehtävää hoitavan henkilön, työterveyshuollon ammattihenkilön ja rautatiealan asiantuntijalääkärin on salassapitosäännösten estämättä annettava Ratahallintokeskukselle sen tässä pykälässä säädetyn valvontatehtävän suorittamiseksi tarpeelliset tiedot.

4 luku

Erinäiset säännökset

21 §

Eräät valtuutussäännökset

Tarkemmat säännökset Euroopan yhteisöjen komission liikenneturvallisuustehtäviä valtion rataverkolla hoitavien henkilöiden kelpoisuudesta antamien yhteentoimivuuden

teknisten eritelmien täytäntöönpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Tarkemmat säännökset kelpoisuustodistuksen muodosta ja kelpoisuustodistuksen antamisesta sekä kelpoisuutta koskevien tietojen rekisteröimisestä kelpoisuusrekisteriin voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

22 §

Vaitiolovelvollisuus

Ratahallintokeskuksen palveluksessa oleva tai rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävien kelpoisuusasioiden hoitamiseen muuten osallistuva henkilö ei saa tehtäviin kuulumattomalla tavalla käyttää hyödykseen eikä luvatta ilmaista muille tässä tehtävässä tietoon saamaansa seikkaa, josta lailla on säädetty salassapitovelvollisuus tai joka koskee henkilökohtaisia olosuhteita tai terveydentilaa.

Salassa pidettävän tiedon ilmaisemisesta viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle toimielimelle säädetään lailla. Rangaistus tässä pykälässä säädetyn vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan.

23 §

Muutoksenhaku

Ratahallintokeskuksen tämän lain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätöstä on valitukselta huolimatta kuitenkin noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

24 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta

Lain 13 ja 15—19 §:ää sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2007.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöön panemiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin.

25 §

Siirtymäsäännökset

Tämän lain voimaan tullessa voimassa oleva kelpoisuus laissa tarkoitettujen liikenneturvallisuustehtävien hoitamiseen ja erivapaus ovat edelleen sellaisenaan voimassa.

Tämän lain 7 §:n 3 momentissa tarkoitettuja vaatimuksia sovelletaan yksityisraiteilla tapahtuvaan liikennöintiin viimeistään kah-

den vuoden kuluttua lain voimaantulosta.

Liikenneturvallisuustehtäviä hoitavilla henkilöillä on oltava tämän lain 13 §:n mukaisesti annettu kelpoisuustodistus viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2007.

Rautatieyrityksen, rautatieyritysten kansainvälisen yhteenliittymän ja radanpitoa harjoittavan yrityksen on otettava 16 §:ssä tarkoitettu kelpoisuusrekisteri käyttöön viimeistään kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta.

2.

Laki**rautatielain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 7 päivänä maaliskuuta 2003 annetun rautatielain (198/2003) 23 §:n 1 momentti, 26 § ja 29 §:n 2 momentti seuraavasti:

23 §

Ratakapasiteetin käyttö ja peruuttaminen

Ratakapasiteetin hakija ei saa luovuttaa myönnettyä ratakapasiteettia toiselle. Jos rautatieyrittäjä käyttää myönnettyä ratakapasiteettia tämän momentin vastaisesti, Ratahallintokeskuksen on tältä osin peruutettava hakijalle myönnetty ratakapasiteetti.

26 §

Liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden kelpoisuusvaatimukset

Rautateiden liikkuvan kaluston kuljettajilla, liikenteenohjaukseen osallistuvilla sekä muilla välittömästi rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtäviä hoitavilla henkilöillä tulee olla tehtävien asianmukaisen hoitamisen vaatima terveys, koulutus ja muu kelpoisuus sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään tai määrätään.

Muilla rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuuteen vaikuttavia tehtäviä hoitavilla henkilöillä on oltava tehtävien asianmukaisen hoitamisen vaatima terveys, koulutus ja muu kelpoisuus. Heidän on oltava vähintään 18 vuoden ja enintään 65 vuoden ikäisiä ja muutoinkin sopivia hoitamaansa tehtävään.

Rautatieyrityksen, rautatieyritysten kansainvälisen yhteenliittymän ja radanpitoa harjoittavan yrityksen on annettava palveluksensaan olevalle edellytykset täyttävälle henkilölle kelpoisuustodistus.

Kelpoisuustodistuksen antajan on pidettävä palveluksensaan olevista kelpoisuustodistuk-

sen saaneista henkilöistä kelpoisuusrekisteriä. Rekisterin pitämiseen sovelletaan, mitä rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä annetun lain (/) 16—20 §:ssä säädetään.

Ratahallintokeskus voi antaa tarkemmat määräykset 2 momentissa tarkoitettujen henkilöiden kelpoisuusvaatimuksista, jollei niistä muuta säädetä tai määrätä. Ratahallintokeskus voi erityisestä syystä myöntää tämän momentin nojalla antamistaan määräyksistä erivapauden. Erivapauden myöntämisellä ei saa vaarantaa rautatieliikenteen turvallisuutta.

29 §

Liikenteenohjauspalveluille ja rautateiden liikkuvan kaluston katsastuspalveluille asetettavat vaatimukset

Rautateiden liikkuvan kaluston katsastustehtäviä hoitavien henkilöiden on oltava tehtäviin sopivia ja ammatillisesti päteviä. Liikkuvan kaluston katsastustehtäviä hoitavan yrityksen on toiminnassaan soveltuvin osin noudatettava, mitä hallintolaissa (434/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa, sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003) ja kielilaissa (423/2003) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta

Tämän lain 26 §:n 3 ja 4 momenttia sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2007 lukien.

3.

Laki**Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta 28 päivänä kesäkuuta 2002 annetun lain (561/2002) 3 §:n 2 momentti, 9 § ja 12 §:n 1 momentti seuraavasti:

3 §

Euroopan laajuista rautatiejärjestelmää koskevat vaatimukset

Ratahallintokeskus antaa Euroopan laajuisesta rautatiejärjestelmää varten tarkemmat määräykset Euroopan yhteisöjen komission perusparametreja koskevien päätösten ja suositusten sekä yhteentoimivuuden teknisten eritelmien täytäntöönpanosta Suomessa. Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän käyttöön osallistuvan henkilöstön ammattipätevyyksistä sekä vaatimuksista, jotka koskevat henkilöstön työterveys- ja työturvallisuusoloja, on kuitenkin voimassa, mitä niistä muutoin säädetään tai määrätään.

9 §

Hyvän hallinnon vaatimukset

Ilmoitetun laitoksen on soveltuvin osin noudatettava tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä

suorittaessaan, mitä hallintolaissa (434/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999), sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003) ja kielilaissa (423/2003) säädetään. Vaatimuksenmukaisuustodistuksessa ja tarkastustodistuksessa voidaan kuitenkin käyttää sitä kieltä, jolla arviointia koskevat tekniset asiakirjat on laadittu. Ilmoitetun laitoksen tai tämän alihankkijan palveluksessa olevaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan 8 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä.

12 §

Rangaistussäännös

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta tämän lain 3 §:n 5 momentin, 5 §:n 1 momentin tai 6 §:n 1 momentin tai 15 §:n vastaisesti taikka 3 §:n 1 tai 2 momentin tai 4 §:n 3 momentin nojalla annetun säännöksen tai määräyksen vastaisesti saattaa markkinoille,

pitää kaupan, myy tai muuten luovuttaa, ottaa käyttöön, parantaa, uudistaa tai käyttää osajärjestelmää tai yhteentoimivuuden osatekijää, on tuomittava, jos teko ei ole vähäinen tai jos teosta ei muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *rautatiejärjestelmän yh-*

teentoimivuusvaatimusten rikkomisesta sakkoon.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta _____.

Helsingissä 1 päivänä lokakuuta 2004

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Liikenne- ja viestintäministeri *Leena Luhtanen*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

rautatielain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 7 päivänä maaliskuuta 2003 annetun rautatielain (198/2003) 23 §:n 1 momentti, 26 § ja 29 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

23 §

23 §

Ratakapasiteetin käyttö ja peruuttaminen

Ratakapasiteetin käyttö ja peruuttaminen

Ratakapasiteetin hakija ei saa luovuttaa myönnettyä ratakapasiteettia toiselle. *Rautatieyritys voi kuitenkin käyttää sellaista ratakapasiteettia, joka on myönnetty muulle kuin rautatieliikenteen harjoittajan asemassa olevalle hakijalle ja jota käytetään tämän hakemaa liikennettä varten.* Jos rautatieyritys kuitenkin käyttää ratakapasiteettia tämän momentin vastaisesti, Ratahallintokeskuksen on tältä osin peruutettava hakijalle myönnetty ratakapasiteetti.

Ratakapasiteetin hakija ei saa luovuttaa myönnettyä ratakapasiteettia toiselle. Jos rautatieyritys käyttää *myönnettyä* ratakapasiteettia tämän momentin vastaisesti, Ratahallintokeskuksen on tältä osin peruutettava hakijalle myönnetty ratakapasiteetti.

26 §

26 §

Liikenneturvallisuustehtävissä toimivien henkilöiden kelpoisuusvaatimukset

Liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden kelpoisuusvaatimukset

Rautateiden liikkuvan kaluston kuljettajilla, liikenteenohjaukseen osallistuvilla sekä muilla välittömästi liikenneturvallisuustehtävissä toimivilla henkilöillä tulee olla tehtävien asianmukaisen hoitamisen vaatima terveys, koulutus ja muu kelpoisuus sen mukaan kuin siitä on erikseen säädetty tai määrätty.

Rautateiden liikkuvan kaluston kuljettajilla, liikenteenohjaukseen osallistuvilla sekä muilla välittömästi *rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtäviä hoitavilla* henkilöillä tulee olla tehtävien asianmukaisen hoitamisen vaatima terveys, koulutus ja muu kelpoisuus sen mukaan kuin siitä erikseen *säädetään tai määrätään.*

Muilla rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuuteen vaikuttavia tehtäviä hoitavilla

henkilöillä on oltava tehtävien asianmukaisen hoitamisen vaatima terveys, koulutus ja muu kelpoisuus. Heidän on oltava vähintään 18 vuoden ja enintään 65 vuoden ikäisiä ja muutoinkin sopivia hoitamaansa tehtävään.

Rautatieyrityksen, rautatieyritysten kansainvälisen yhteenliittymän ja radanpitoa harjoittavan yrityksen on annettava palveluksessaan olevalle edellytykset täyttävälle henkilölle kelpoisuustodistus.

Kelpoisuustodistuksen antajan on pidettävä palveluksessaan olevista kelpoisuustodistuksen saaneista henkilöistä kelpoisuusrekisteriä. Rekisterin pitämiseen sovelletaan, mitä rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä annetun lain (/) 16—20 §:ssä säädetään.

Ratahallintokeskus voi antaa tarkemmat määräykset 2 momentissa tarkoitettujen henkilöiden kelpoisuusvaatimuksista, jollei niistä muuta säädetä tai määrätä. Ratahallintokeskus voi erityisestä syystä myöntää tämän momentin nojalla antamistaan määräyksistä erivapauden. Erivapauden myöntämisellä ei saa vaarantaa rautatieliikenteen turvallisuutta.

29 §

Liikenteenohjauspalveluille ja rautateiden liikkuvan kaluston katsastuspalveluille asetettavat vaatimukset

Rautateiden liikkuvan kaluston katsastustehtäviä hoitavien henkilöiden on oltava tehtäviin sopivia ja ammatillisesti päteviä. Liikkuvan kaluston katsastustehtäviä hoitavan yrityksen on toiminnassaan soveltuvien osin noudatettava, mitä hallintomenettelylaissa (598/1982), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa, tiedoksiantosta hallintoasioissa annetussa laissa (232/1966), asiakirjain lähettämisestä annetussa laissa (74/1954), sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa annetussa laissa ja kielilaissa (148/1922) säädetään.

29 §

Liikenteenohjauspalveluille ja rautateiden liikkuvan kaluston katsastuspalveluille asetettavat vaatimukset

Rautateiden liikkuvan kaluston katsastustehtäviä hoitavien henkilöiden on oltava tehtäviin sopivia ja ammatillisesti päteviä. Liikkuvan kaluston katsastustehtäviä hoitavan yrityksen on toiminnassaan soveltuvien osin noudatettava, mitä hallintolaissa (434/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa, sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003) ja kielilaissa (423/2003) säädetään.

Voimassa oleva laki

HE 182/2004 vp
Ehdotus

37

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta .*

*Tämän lain 26 §:n 3 ja 4 momenttia so-
velletaan 1 päivästä tammikuuta 2007 luki-
en.*

2.

Laki**Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta 28 päivänä kesäkuuta 2002 annetun lain (561/2002) 3 §:n 2 momentti, 9 § ja 12 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 §

Euroopan laajuista rautatiejärjestelmää koskevat vaatimukset

 Ratahallintokeskus antaa tarkemmat määräykset Euroopan yhteisöjen komission perusparametreja koskevien päätösten ja suositusten sekä yhteentoimivuuden teknisten eritelmien täytäntöönpanosta Suomessa. Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän käyttöön osallistuvan henkilöstön ammattipätevyysvaatimuksista sekä vaatimuksista, jotka koskevat henkilöstön työterveys- ja työturvallisuusoloja, on kuitenkin voimassa, mitä niistä muutoin säädetään tai määrätään.

9 §

Hyvän hallinnon vaatimukset

Ilmoitetun laitoksen on noudatettava tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan, mitä hallintomenettelylaissa (598/1982), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999), tiedoksiannosta hallintoasioissa annetussa laissa (232/1966), asiakirjain lähettämisestä annetussa laissa (74/1954), sähköisestä asioinnista hallinnossa annetussa laissa

Ehdotus

3 §

Euroopan laajuista rautatiejärjestelmää koskevat vaatimukset

 Ratahallintokeskus antaa *Euroopan laajuista rautatiejärjestelmää varten* tarkemmat määräykset Euroopan yhteisöjen komission perusparametreja koskevien päätösten ja suositusten sekä yhteentoimivuuden teknisten eritelmien täytäntöönpanosta Suomessa. Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän käyttöön osallistuvan henkilöstön ammattipätevyyksistä sekä vaatimuksista, jotka koskevat henkilöstön työterveys- ja työturvallisuusoloja, on kuitenkin voimassa, mitä niistä muutoin säädetään tai määrätään.

9 §

Hyvän hallinnon vaatimukset

Ilmoitetun laitoksen on *soveltuvin osin* noudatettava tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan, mitä *hallintolaisissa* (434/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999), *sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa* annetussa laissa (13/2003) ja kielilaisissa (423/2003) säädetään. Vaatimuksenmukaisuustodistuksessa ja tarkastustodistuksessa

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(1318/1999) ja kielilaisissa (148/1922) säädetään. Vaatimuksenmukaisuustodistuksessa ja tarkastustodistuksessa voidaan kuitenkin käyttää sitä kieltä, jolla arviointia koskevat tekniset asiakirjat on laadittu. Ilmoitetun laitoksen tai tämän alihankkijan palveluksessa olevaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan 8 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä.

voidaan kuitenkin käyttää sitä kieltä, jolla arviointia koskevat tekniset asiakirjat on laadittu. Ilmoitetun laitoksen tai tämän alihankkijan palveluksessa olevaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan 8 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä.

12 §

12 §

*Rangaistussäännös**Rangaistussäännös*

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta 3 §:n 3 momentin, 5 §:n 1 momentin, 6 §:n 1 momentin tai 15 §:n vastaisesti taikka 3 §:n 1 tai 2 momentin tai 4 §:n 3 momentin nojalla annetun säännöksen tai määräyksen vastaisesti saattaa markkinoille, pitää kaupan, myy tai muuten luovuttaa, ottaa käyttöön, parantaa, uudistaa tai käyttää osajärjestelmää tai yhteentoimivuuden osatekijää, on tuomittava, jos teko ei ole vähäinen tai jos teosta ei muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *rautatiejärjestelmän yhteentoimivuuksivaatimusten rikkomisesta sakkoon.*

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta *tämän lain* 3 §:n 5 momentin, 5 §:n 1 momentin tai 6 §:n 1 momentin tai 15 §:n vastaisesti taikka 3 §:n 1 tai 2 momentin tai 4 §:n 3 momentin nojalla annetun säännöksen tai määräyksen vastaisesti saattaa markkinoille, pitää kaupan, myy tai muuten luovuttaa, ottaa käyttöön, parantaa, uudistaa tai käyttää osajärjestelmää tai yhteentoimivuuden osatekijää, on tuomittava, jos teko ei ole vähäinen tai jos teosta ei muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *rautatiejärjestelmän yhteentoimivuuksivaatimusten rikkomisesta sakkoon.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta .